

თენგიზ ლილუაშვილი

ა კ ე ლ ა ც ი ა
სამოქალაქო პროცესები

პრაქტიკული სახელმძღვანელო

გამომცემლობა „მერიდიანი“

თბილისი

2005

წიგნი გათვალისწინებულია მოსამართლეებისათვის, ადვოკატებისათვის, სამოსამართლო სწავლების ცენტრის მსმენელთათვის, სტუდენტებისათვის, სააპელაციო სასამართლოში სამოქალაქო საქმეთა წარმოებით დაინტერესებული პირებისათვის.

© გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2005

© თ. ლილუაშვილი

შინაარსი

აპტორისაგან -----	5
ნაწილი პირველი	
რა გვიჩვენა სააკველაციო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა -----	7
§1. აპელაციის არსისა და მნიშვნელობის შესახებ. სააკველაციო სასამართლოს ქართული მოდელი -----	7
§2. როგორ არ უნდა ვაწარმოოთ საქმე სააკველაციო სასამართლოში -----	11
I. მტკიცებულებათა შეგროვება კანონის მოთხოვნათა გაუთვალისწინებლად. სასამართლოს მთავარი სცდომების არამართლზომიერი გამოყენება საქმის მომზადების მიზნით -----	11
II. სამართლებრივად უმნიშვნელო ფაქტებისა და მტკიცებულებების შეგროვება -----	16
III. საქმისწარმოების არამართლზომიერი შეჩერება -----	17
1. საქმისწარმოების შეჩერება სხვა საქმის გადაწყვეტამდე ---	17
2. საქმისწარმოების შეჩერება ექსპერტიზის დანიშვნის გამო -----	21
IV. არასწორად შედგენილი წინასწარი (შუალედური) გადაწყვეტილება -----	25
ნაწილი მეორე	
საქმისწარმოება სააკველაციო სასამართლოში -----	29
§1. სააკველაციო საჩივარი -----	29
I. სააკველაციო საჩივრის ობიექტი, ანუ სასამართლოს რომელ დადგენილებებზე შეიძლება სააკველაციო საჩივრის შეტანა -----	29
II. სააკველაციო საჩივრის უფლების სუბიექტები, ანუ ვის შეუძლია სააკველაციო საჩივრის შეტანა -----	31
III. სააკველაციო საჩივრის დასაბუთება -----	33
IV. სააკველაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობები -----	35
V. სააკველაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების შედეგები -----	39

§2. შეგებებული სააპელაციო საჩივარი -----	40
I. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის ცნება და სახეები -----	40
II. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობა -----	42
III. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის სახეები -----	43
§3. საქმის განხილვა სააპელაციო სასამართლოში -----	44
I. საქმის მომზადება ჯამირი განხილვისათვის -----	44
II. საქმის ჯამირი განხილვა მთავარ სხდომაზე -----	46
1. საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის წესი -----	46
2. ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა სააპელაციო სასამართლოში -----	48
III. გადაწყვეტილების შემოწმების ფარგლები და სააპელაციო სასამართლოს უფლებამოსილება --	52
IV. საუარესოდ შებრუნების დაუშვებლობა -----	55
V. დაუსწრებელი წარმოება აპელაციაში -----	57
§4. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება და განჩინება -----	59
I. გადაწყვეტილებისა და განჩინების გამოტანის საფუძვლები -----	59
II. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება -----	60
ფორმულარები -----	65
სასწავლო ბეჭედი	
მოსამართლეთა და მოსამართლეობის კანდიდატების სასწავლო კურსებისათვის (მსოლიდ შემსასწავლ საპითხთა წრე) -----	82

ავტორისაგან

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ინიციატივით ჯერ კიდევ 2001 წელს შეიქმნა ჯგუფი, რომელსაც დაევალა რაიონული სასამართლოების პრაქტიკის შესწავლა და ანალიზი სამოქალაქო საქმეებზე. ასეთმა შესწავლამ ცხადყო, რომ პირველი ინსტანციით სასამართლოში საქმეთა განხილვის მოდელი, რომელსაც გვთავაზობს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, – პრაქტიკაში ვერ დაინერგა, რაც არა მარტო საქმეთა არასწორი გადაწყვეტის, არამედ ამ საქმეთა განხილვის უზომოდ გაჭიანურების მიზეზი გახდა.¹

2003 წელს იმავე ჯგუფს დაევალა თბილისის საოლქო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა. განზრახულია სხვა სასამართლოების პრაქტიკის შესწავლაც.

ეს ნაშრომი ეხება აპელაციას სამოქალაქო პროცესში. ამიტომ ჩვენ ამჯერად ვიყენებთ თბილისის საოლქო სასამართლოს მხოლოდ სამოქალაქო საქმეთა სააპელაციო პალატის მასალებს.

ამ ერთი სასამართლოს სააპელაციო პალატის პრაქტიკის შესწავლამ კი გვიჩვენა, რომ როგორც რაიონულ სასამართლოებში, ისე აქაც ვერ დაინერგა სრულყოფილად სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა წარმოების ის მოდელი, რომელსაც გვთავაზობს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი.

მიზეზები არაერთგვაროვანი, არაერთნაირი ხასიათისა და შინაარსისაა.

ეს იმას ნიშნავს, რომ მათი აღმოფხვრაც მოითხოვს შესაბამისი ღონისძიებების შემუშავებასა და გატარებას. ჩვენ აქ არ ვეხებით ყველა მიზეზს, მაგრამ ერთ-ერთ ასეთ მიზეზზე აქვე გვინდა ჩვენი მკითხვე-

¹ პრაქტიკის განზოგადების შედეგები გამოქვეყნდა წიგნში: თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო პროცესის საკითხები საქართველოს სასამართლოების პრაქტიკაში. ნაწ. I. თბ., 2002.

ლის ყურადღება გაევამაზვილოთ: მოსამართლეთა კანდიდატების სწავლებისა და მოსამართლეთა კვალიფიკაციის ამაღლების ფორმები და მეთოდები ნამდვილად აღარ შეესაბამება თანამედროვე მოთხოვნებს. ეს ფორმები და მეთოდები ძირფესვიანად უნდა შეიცვალოს. ამასთან, სწავლება უნდა მიმდინარეობდეს სასამართლო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე, სემინარის თემაზე სასამართლო პრაქტიკაში არსებული მდგომარეობის ფონზე, ცხოვრებისეული შემთხვევების (კაზუსების) ფართოდ გამოყენებითა და გარჩევით.

ნაწილი პირველი

რა გვინება სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა

§1. აპელაციის არსისა და მნიშვნელობის შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოს ქართული მოდელი

სააპელაციო სასამართლოს სასარგებლოდ და მის დადებით მხარეებზე გამოთქმულია მრავალი მოსაზრება, რომელთა შორის ყველაზე არსებითია შემდეგი:

1. სააპელაციო სასამართლოების არსებობით ძლიერდება პირველი ინსტანციის სასამართლოების პასუხისმგებლობა, რადგან მათი გადაწყვეტილებები შეიძლება შეამოწმოს სააპელაციო სასამართლომ როგორც ფაქტობრივად, ისე იურიდიული თვალსაზრისით;

2. აპელაცია გაცილებით უფრო მიუკერძოებელია ვიდრე პირველი ინსტანცია. იგი ნაკლებად განიცდის ადგილობრივი ხელისუფლების ზეგავლენას;

3. სააპელაციო სასამართლო დაკომპლექტებულია უფრო მაღალკვალიფიციური მოსამართლეებით, რომლებიც საქმეს იხილავენ არანაკლებ სამი პროფესიული მოსამართლის შემადგენლობით;

4. სააპელაციო სასამართლოს არსებობა ქმნის რწმენას, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ დაშვებული შეცდომა ნამდვილად გამოწვრივებული იქნება და მიიღება სამართლიანი გადაწყვეტილება.

მართლაც, რაც არ უნდა კარგად იყვნენ მომზადებული პირველი ინსტანციის სასამართლოების მოსამართლეები, რა კეთილსინდისიერებითა და ყურადღებით არ უნდა მოეკიდონ ისინი თავიანთი მოვალეობის შესრულებას, მაინც არ არსებობს იმის სრული გარანტია, რომ თავიდან იქნება აცილებული შეცდომები როგორც საქმის ფაქტობრივი გარემოებების დადგენის თვალსაზრისით, ისე ამ ფაქტების სამართლებრივი შეფასების დროსაც. ამ მოსაზრებიდან გამომდინარე, საქართველოს ორგანული კანონი „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ითვალისწინებს რაიონული სასამართლოების გადაწყვეტილებათა სააპელაციო წესით გასაჩივრების შესაძლებლობას.

აპელაცია, როგორც სასამართლო სისტემის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი რგოლი, როგორც მეორე ინსტანციის სასამართლო, თითქმის ყველა ქვეყანაში არსებობს, მათ ბევრი აქვთ საერთო, მაგრამ მათ შორის არსებობს აგრეთვე მნიშვნელოვანი განსხვავებაც. ამ განსხვავებებმა განაპირობა აპელაციის ორ ჯგუფად, ორ სახელ დაყოფის მიზანშეწონილობა, როგორიცაა სრული (შეუზღუდავი) აპელაცია და არასრული (შეზღუდული) აპელაცია.

სრული ან შეუზღუდავი აპელაცია — ეს ისეთი აპელაციაა, რომლის მიხედვით შეიძლება შემოწმდეს არა მარტო საქმეში არსებული მასალები, ფაქტები, მტკიცებულებები, გადაწყვეტილების კანონიერება და საქმისწარმოების შესაბამისობა იმ სამართლებრივ ნორმებთან, რომლებიც განსაზღვრავენ სამართალწარმოების წესებს, არამედ მხარეთა მიერ ახლად წარმოდგენილი ფაქტობრივი გარემოებები და მტკიცებულებები, რომლებიც საერთოდ არ იყო წარმოდგენილი პირველ ინსტანციაში. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, სრული აპელაციის დროს სააპელაციო სასამართლო ხელმეორედ იხილავს საქმეს და, როგორც წესი, არასდროს არ აბრუნებს საქმეს ხელახლა განსახილველად პირველი ინსტანციის სასამართლოში. მას თვითონ გამოაქვს ახალი გადაწყვეტილება, თუ, ცხადია, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება ფაქტობრივად ან იურიდიულად დაუსაბუთებელი და გასაუქმებელია.

სხვა შინაარსისაა მეორე სახის აპელაცია, რომელსაც არასრულ (შეზღუდულ) აპელაციას უწოდებენ.

არასრული აპელაციის დროს სააპელაციო საჩივრის დასაბუთებულობის შემოწმება ხდება იმ ფაქტობრივი გარემოებების მიხედვითა და იმ მტკიცებულებებით, რომლებიც წარდგენილი იყო პირველი ინსტანციის სასამართლოში და რომლებიც შემოწმდა და შეფასდა ამ სასამართლოს მიერ. რაც შეეხება ახალ ფაქტებსა და მტკიცებულებებს, ისინი შეიძლება წარდგენილ იქნენ სააპელაციო სასამართლოში მხოლოდ გარკვეული პირობების არსებობისას და მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში.

აპელაციის თითოეულ სახეს აქვს თავისი დადებითი და უარყოფითი მხარეები. მაგალითად, სრული (შეუზღუდავი) აპელაციის

დროს მხარეები მთელ თავის იმედებს სააპელაციო სასამართლოზე ამყარებენ. ამიტომ, ხშირად, გარკვეული ტაქტიკური თუ სხვა მოსაზრებით, არ მიუთითებენ გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელოვან ფაქტებზე, არ წარუდგენენ პირველი ინსტანციის სასამართლოს ყველა მათ ხელთ არსებულ მტკიცებულებას და ა.შ. ყველა ამ ფაქტისა თუ მტკიცებულების წარდგენა სარისკოცაა იმ თვალსაზრისით, რომ ისინი შეიძლება უარყოს პირველი ინსტანციის სასამართლომ როგორც არასარწმუნო ან როგორც სამართლებრივად უმნიშვნელო და სხვ. ამიტომ, უმჯობესია, გაცილებით უფრო ნაკლებსარისკოა და უფრო ეფექტიანი შეიძლება აღმოჩნდეს მათი შემონახვა და შემდგომ წარდგენა მეორე ინსტანციის სასამართლოში. სრული აპელაცია უარყოფით ზემოქმედებას ახდენს აგრეთვე პირველი ინსტანციის სასამართლოზეც, ამ დროს არავინ იცის რას მოიმოქმედებენ მხარეები აპელაციაში, რომელ ახალ ფაქტებსა და მტკიცებულებებს წარუდგენენ ისინი ამ სასამართლოს და რა ბედი ეწევა მის მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებას. შეიძლება გადაუჭარბებლად ითქვას, რომ სრული აპელაცია, მართალია, უზრუნველყოფს მხარეთა აქტიურობას აპელაციაში – სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა განხილვის დროს, მაგრამ ვერ უზრუნველყოფს ამას პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმეთა განხილვის დროს.

ასეთ ვითარებას, საბოლოო ანგარიშში, მივყავართ როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლოს ფუნქციისა და პრესტიჟის შესუსტებამდე, ისე საქმის საბოლოოდ გადაწყვეტის უზომოდ გაჭიანურებამდე.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სრული (შეუზღუდავი) აპელაცია – ესაა პირველი ინსტანციის სასამართლოს განმეორება და არა გაგრძელება.

რაც შეეხება არასრულ (შეზღუდულ) აპელაციას, ეს ისეთი აპელაციაა, რომლის დროს ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა სააპელაციო სამართალწარმოებაში დასაშვებია მხოლოდ კანონით განსაზღვრული პირობების არსებობისას (მაგალითად, თუ არსებობს საპატიო მიზეზი, რის გამოც მათი წარდგენა პირველ ინსტანციაში ვერ განხორციელდა). არასრულ აპელაციას აქვს მთელი რიგი უპირატესობებისა, რომელთა შესახებ დაწვრილებით საუბარი

გვექნება ქვემოთ¹. აქ შემოვიფარგლებით მხოლოდ იმის აღნიშვნით, რომ ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 90-იან წლებში აპელაციის სხვადასხვა მოდელის (სახეების) შესწავლისა და განხილვის შედეგად უპირატესობა მივანიჭეთ არასრულ აპელაციას, რაც ნათლად და საკმაოდ სისრულით აისახა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში.

როგორც ქვემოთ იქნება ნაჩვენები, სასამართლო პრაქტიკაში, დიდი მოწონებით არ სარგებლობს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დამკვიდრებული არასრული აპელაცია. ასეთ პირობებში განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს მიერ ახლახან შემუშავებული დასკვნის 99-ე პუნქტი, რომლის თანახმად:

„ზოგიერთი ქვეყნის წესები და კულტურა, რომელთა საფუძველზეც რეგულირდება სასამართლო პროცესის წარმოება, უფლებას აძლევს მხარეებს შეიტანონ შესწორებები და დამატებები საქმეში ან სამხილში თითქმის შეუზღუდავად – აპელაციის სტადიაზეც კი. ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს აზრით, ასეთი მეთოდი არ არის მისაღები და მოვიდა დრო, როცა ამგვარი წესები უნდა გადაფასდეს და შეიცვალოს. მხარეები უფლებამოსილი არიან, მათი პრეტენზიისა თუ დაცვის „სამართლიან სასამართლო მოსმენაზე, რომელიც უნდა დასრულდეს მისაღებ ვადაში“ და არა განუსაზღვრელ შესაძლებლობებზე, წარმოადგინონ შემდგომი ან სხვა საქმეები, ეს განსაკუთრებით ეხება მეორე ინსტანციის მიერ აპელაციის მოსმენას“.

განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს აგრეთვე ამ დასკვნის 136-ე პარაგრაფი:

„თუმცა პატივისცემის გრძნობით ეპყრობა ზოგიერთი ქვეყნის ტრადიციას, რომელიც გულიხმობს შეუზღუდავ უფლებას მეორე ინსტანციაში განმეორებით პროცესის ჩატარებაზე აპელაციასთან დაკავშირებით, ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო გამოთქვამს საკუთარ შეხედულებას იმის თაობაზე, რომ იგი, პრინციპში, არ

¹ იხ. ამ ნაშრომის გვ.48-51

იწონებს ასეთ მიდგომას; უნდა არსებობდეს გარკვეული შეზღუდვები ყოველი მხარისათვის წარმოადგინოს ახალი მტკიცებულება ან სამართლის ახალი საკითხები, აპელაცია არ უნდა იყოს და არ უნდა განიხილებოდეს, როგორც შეუზღუდავი შესაძლებლობა შესწორებების შეტანისა ფაქტობრივ და სამართლებრივ საკითხებში, რომელთა წარდგენაც მხარეს შეეძლო და უნდა წარედგინა პირველ ინსტანციაში. ეს აკანონებს პირველი ინსტანციის მოსამართლის როლს და ამ ფაქტმა შეიძლება პოტენციურად გამოიწვიოს პირველი ინსტანციის მოსამართლის მიერ საქმის მართვის არამიზანშეწონილობის დღის წესრიგში დაყენება“.

ქვემოთ ჩვენ მოგვყავს რამდენიმე შემთხვევა სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკიდან, რომლებიც ნათლად ადასტურებენ ამ სასამართლოში საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების შესაბამისად საქმეების წარმოების წესებიდან გადახვევას და ამის აღმოფხვრის მიზნით ეფექტური ღონისძიებების სასწრაფოდ შემუშავების აუცილებლობას.

§2. როგორ არ უნდა ვაწარმოოთ საქმე სააპელაციო სასამართლოში

I. მტკიცებულებათა შეგროვება კანონის მოთხოვნათა გაუთვალისწინებლად. სასამართლოს მთავარი სხდომების არამართლზომიერი გამოყენება საქმის მომზადების მიზნით

როგორც ცნობილია, სააპელაციო სასამართლო არაა პირველი ინსტანციის სასამართლო. პირველი ინსტანციის სასამართლო განიხილავს დავას არსებითად და გამოაქვს გადაწყვეტილება ამ დავის თაობაზე. სააპელაციო სასამართლო, სააპელაციო საჩივრის საფუძველზე, ამოწმებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებას მისი ფაქტობრივი თუ სამართლებრივი დასაბუთებულობის თვალსაზრისით. ეს იმას ნიშნავს, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოში განხილული და გადაწყვეტილი დავა ხელახლა არ განიხილება სააპელაციო სასამართლოში და, მაშასადამე, აპელაცია არ წარმოადგენს პირველი

ინსტანციის განმეორებას, არამედ გარკვეული პირობით იგი შეიძლება ჩავთვალოთ პირველი ინსტანციის სასამართლოში საქმისწარმოების გაგრძელებად.

როგორ დაინერგა საქართველოს კანონმდებლობით დამკვიდრებული სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა წარმოების პრინციპები და წესები?

თბილისის საოლქო სასამართლოს სააპელაციო პალატის პრაქტიკის შესწავლამ გვიჩვენა, რომ სააპელაციო წარმოების კანონით განსაზღვრული მოდელი ვერ დაინერგა, სააპელაციო სასამართლომ გადაუხვია ამ მოდელს და საქმეებს აწარმოებს არა ისე, როგორც ამას კანონმდებლობა მოითხოვს.

სხვადასხვა შეფასებისაგან თავი რომ შევიკავოთ, ესაა ერთ-ერთი ყველაზე ფუნდამენტური შეცდომა, რომელიც, თავის მხრივ, აუცილებლობით იწვევს სხვა შეცდომებს, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლო: ხელმეორედ იხილავს საქმეს, კრებს და ამოწმებს მტკიცებულებებს, აფასებს მათ, განმეორებით ატარებს ადგილზე დათვალიერებას, ხელმეორედ ნიშნავს ექსპერტიზას, ხელმეორედ დაჰკითხავს მოწმეებს, და ა.შ. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, სააპელაციო სასამართლო იხილავს საქმეს ისე, თითქოს იგი არც ყოფილა განხილული პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ.

ცხადია, რომ ასეთი ვითარება, როგორც სავსებით სამართლიანად აღინიშნა ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოზე, არა მარტო აკნინებს პირველი ინსტანციის სასამართლოს როლს, არამედ ფაქტობრივად განიხილავს მას, როგორც აპელაციაში საქმის საბოლოოდ გადაწყვეტისათვის წინასწარ მოსამზადებელ სტადიას.

მაგრამ ასეთი ხასიათის შეცდომებმა უარყოფითი ზეგავლენა მოახდინა თვით სააპელაციო სასამართლოზეც: გარკვეულწილად მიმართულება შეუცვალა სააპელაციო სასამართლოს საქმიანობას და ჩამოაცილა იგი იმ ფუნქციებისა და ამოცანების განხორციელებას, რომლებიც ასე ზუსტად და ამომწურავადაა განსაზღვრული კანონმდებლობით.

მიზანშეწონილად მიგვაჩნია გავეცნოთ რამდენიმე შემთხვევას სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკიდან:

შემთხვევა I.

27.01.03 – სააპელაციო სასამართლომ გამოიტანა განჩინება სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების შესახებ და ამავე განჩინებით საქმის ზეპირი განხილვის დღე დანიშნა 2003 წლის 23 აპრილს, ე.ი. სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებიდან 3 თვის შემდეგ. ეს დადგენილება სააპელაციო სასამართლომ თვითონვე გააქარწყლა, როცა ამავე განჩინებაში მიუთითა, რომ „საქმე რთულ კატეგორიას განეკუთვნება და მისი განხილვის ვადა განისაზღვროს 5 თვით“-ო. იბადება კითხვა, რა მიზნით დაინიშნა საქმის ზეპირი განხილვის დღე, თუკი მისი განხილვა ამ სხდომაზე ვერ მოხერხდება, ზეპირი განხილვისათვის მთავარი სხდომის დანიშვნა ყოველთვის დაკავშირებულია მნიშვნელოვან ხარჯებთან.

დანიშნულ დღეს (ე.ი. 23.04.03) სააპელაციო სასამართლოს სხდომა მართლაც შედგა, მაგრამ, როგორც მოსალოდნელი იყო ეს სხდომა გადაიდო 2003 წლის 4 ივნისისათვის, რადგან მხარეებ იშუამდგომლა სადავო ნასყიდობის ხელშეკრულებასთან დაკავშირებით სანოტარო საქმისა და სანოტარო რეესტრების გამოთხოვის შესახებ.¹

დანიშნულ დღეს (ე.ი. 04.06.03) კვლავ შედგა სხდომა, რომელიც კვლავ გადაიდო, ვინაიდან, როგორც სხდომის ოქმშია აღნიშნული, „მოსამართლემ თავისი ინიციატივით გამოიძახა აპელანტი“. სხდომა გადაიდო 2003 წლის 19 ივნისისათვის. დანიშნულ დღეს (ე.ი. 19.06.03) კვლავ შედგა სხდომა, მაგრამ ამჯერად კი არ გადაიდო, არამედ შეჩერდა „ხელწერის კრიმინალისტიკური ექსპერტიზის დანიშვნის გამო“.²

¹ შენიშვნა: სააპელაციო სასამართლოს არც კი განუხილავს საკითხი, თუ რისთვისაა საჭირო ან გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელობის მქონე რომელი გარემოების დადგენა შეუძლიათ მათ (სსკ 104-ე მუხლი). სააპელაციო სასამართლომ მხედველობიდან გაუშვა აგრეთვე სსკ 380-ე მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნა, რომლის თანახმად ახალი ფაქტები და ახალი მტკიცებულებები, რომლებიც მხარეს შეეძლო მოეყვანა ჯერ კიდევ პირველი ინსტანციის სასამართლოში, სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია არ მიიღოს, თუ მათი განხილვა ხელს შეუშლის საქმის დროულად განხილვას და მხარეებ უხეში გაუფრთხილებლობით არ წარუდგინა ეს მასალები პირველი ინსტანციის სასამართლოს.

² სააპელაციო სასამართლომ ამ შემთხვევაშიც არ შეასრულა სსკ 104-ე და 380-ე მუხლის მე-2 ნაწილის მოთხოვნა.

2002 წლის 7 აგვისტოს სასამართლომ მიიღო ექსპერტის დასკვნა.

2003 წლის 27 აგვისტოს შედგა სხდომა, თუმცა საქმეში არ არის განჩინება შეჩერებული საქმის განახლების შესახებ, როგორც ამას მოითხოვს სსკ 283-ე მუხლი. უფრო მეტიც, ამ სხდომის დანიშვნის შესახებ საქმეში არც განჩინებაა და არც რაიმე სხვა მონაცემი. ეს სხდომა გადაიდო.

2003 წლის 17 სექტემბერს კვლავ შედგა სხდომა და ისევ გადაიდო, რადგან მხარის ნათესავმა სასამართლოს განუცხადა, რომ მხარე შეუძლოდ იყო.

2003 წლის 13 ოქტომბერს კვლავ შედგა სხდომა, მაგრამ კვლავ შეჩერდა საქმისწარმოება, რადგან გარდაიცვალა მხარე.¹

შემთხვევა II.

საქმე №2ბ-288-04. ამ საქმემ მოიარა ყველა ინსტანციის სასამართლო, დაბოლოს, დაბრუნდა სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად 2001 წლის 20 იანვარს.

2002 წლის 5 აპრილს შედგა სხდომა, განიხილეს განცხადება სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ.

2002 წლის 25 აპრილს დაინიშნა ახალი სხდომა, თუმცა საქმეში არაა არც განჩინება სხდომის დანიშვნის შესახებ და არც რაიმე სხვა ცნობა, თუ ვინ დაინიშნა იგი და რა მიზნით. საქმეში არის მხოლოდ უწყებების ასლები, საიდანაც ირკვევა, რომ მოწვეული იყვნენ მხარეები. ამ სხდომის ოქმში აღნიშნულია, რომ სასამართლომ დააგალა მხარეებს წარმოადგინონ საჯარო რეესტრიდან ამონაწერი იმის შესახებ, თუ ვის საკუთრებაშია სადავო დერეფანი, აგრეთვე სარეგისტრაციო დოკუმენტები. საქმის განხილვა „გადაინიშნა“ 23.05.02-თვის.²

2002 წლის 23 მაისს კვლავ შედგა სხდომა, რომელიც გადაიდო 2002 წლის 27 ივნისისათვის, რადგან მხარეს გაუკეთდა ოპერაცია და ვერ შეძლეს სხდომაზე დასწრებას.

¹ საქმე №2ბ-294—04. ამ საქმის შემდგომი ბედი ჩვენთვის არაა ცნობილი, რადგან სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა ამ დროისათვის უკვე დამთავრდა.

² სააპელაციო სასამართლომ ამ შემთხვევაშიაც არ შეასრულა სსკ 104-ე, 380-ე და 382-ე მუხლების მოთხოვნები.

2002 წლის 27 ივნისს კვლავ შედგა სხდომა, რომელიც ისევ გადაიდო „სხვა დროისათვის“, რადგან „საჭიროა გამოთხოვილ იქნეს ცნობა ტექნიკურიდან მოღავე მხარეებზე რიცხული სადავო ფართის შესახებ“.

2002 წლის 24 სექტემბერს კვლავ შედგა სხდომა, რომელიც ისევ გადაიდო, რადგან მხარემ იშუამდგომლა, რომ ჩატარდეს ადგილზე დათვალიერება. სასამართლომ დაადგინა, რომ ჩატარდეს დათვალიერება 2002 წლის 3 ოქტომბერს.

დანიშნულ დღეს (ე.ი. 03.10.02) დათვალიერება არ შედგა, რადგან „მოსამართლე არის ავად“.

2002 წლის 23 ოქტომბერს მოხდა ადგილზე დათვალიერება.

2002 წლის 7 ნოემბერს კვლავ შედგა სხდომა, მაგრამ საქმისწარმოება შეჩერდა, რადგან დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონულ სასამართლოში განიხილებოდა ამ საქმესთან დაკავშირებული სხვა საქმე.¹

სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკიდან მოყვანილი შემთხვევები, რომლებიც შეიძლება დაუსრულებლად გაეაგრძელოთ, ნათლად ადასტურებენ, რომ მთლიანად იგნორირებულია და უხეშად ირღვევა:

1. სსკ 104-ე, 380-ე მუხლის მე-2 პუნქტისა და 282-ე მუხლის პირველი ნაწილის მოთხოვნები, რომლებიც სააპელაციო სასამართლოში ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენისა და შეგროვების პირობებსა და წესებს განსაზღვრავენ;

2. სსკ 200-209-ე მუხლების, აგრეთვე 372-ე, 373-ე და 376-ე მუხლების მოთხოვნები, რომლებიც განსაზღვრავენ სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა წინასწარი მომზადების აუცილებლობასა და წესებს.

სასამართლო სხდომის ამოცანაა საქმის არსებითად განხილვა და გადაწყვეტა. ამ სხდომების დანიშვნა და გადადება ისეთი საპროცესო მოქმედებების შესასრულებლად, როგორიცაა მტკიცებულებების შეგროვება, ექსპერტიზის დანიშვნა, სასამართლო დავალების მიცემა, მოპასუხის შესაგებლის ხარვეზის შევსება, მესამე პირის პროცესში ჩაბმა და სხვა, დაუშვებელია და იწვევს საქმის განხილვის დაუსრულებლად გაჭიანურებას, აგრეთვე საპროცესო ხარჯების ზრდას.

¹ საქმე №2ბ-288-04.

II. საპარტოლმეგრივად უმნიშვნელო(ო) ფაქტებისა და მტკიცებულებების შემოწმება

ერთი შემთხვევა სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკიდან:

საქართველოს ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროსთან არსებობდა და ფუნქციონირებდა „ინვალიდების საქმეთა დეპარტამენტის სამედიცინო რეაბილიტაციის ცენტრი“. შემდგომში განხორციელდა ამ ცენტრის რეორგანიზაცია, რის შედეგად შეიქმნა შპს „სამედიცინო რეაბილიტაციის ცენტრი“.

რეორგანიზაციის დაწყების წინ სამუშაოდან დაითხოვეს ცენტრის რამდენიმე ათეული თანამშრომელი. ამ თანამშრომლებმა აღძრეს სარჩელი სასამართლოში ახლად შექმნილი შპს-ის წინააღმდეგ და მოითხოვეს 1998-2000 წლების სახელფასო დავალიანების დაფარვა.

მოპასუხე – შპს „სამედიცინო რეაბილიტაციის ცენტრი“ – არ უარყოფს, რომ სახელფასო დავალიანება მართლაც არსებობს, მაგრამ აცხადებს, რომ სათანადო მოპასუხე არის ჯანდაცვის სამინისტრო, რომელსაც უნდა დაეკისროს ამ სახელფასო დავალიანების დაფარვა.

საქმეში მესამე პირად ჩაბმული ჯანდაცვის სამინისტროც ცნობს და აღიარებს, რომ სახელფასო დავალიანება ნამდვილად არსებობს, მაგრამ ამ დავალიანების დაფარვა მას არ უნდა დაეკისროს.

ამრიგად, რამდენიმე ათეული პირის გაერთიანებული მოთხოვნა სახელფასო დავალიანების დაფარვის შესახებ ფაქტობრივად დასაბუთებულია და არავითარ დავას არ იწვევს, მათ სასამართლო მოთხოვნას საფუძვლად უდევს უდავო და მოწინააღმდეგე მხარეთა მიერ აღიარებული ფაქტები, რომლებიც არ საჭიროებენ დამტკიცებასა და მტკიცებულებათა შეგროვებას. დავა და გაუგებრობა გამოიწვია მხოლოდ ერთადერთმა საკითხმა, კერძოდ ვინ უნდა დაფაროს სახელფასო დავალიანება – რეორგანიზაციის შედეგად შექმნილმა შპს „სამედიცინო რეაბილიტაციის ცენტრმა“ თუ ჯანდაცვის სამინისტრომ.

ეს საოცრად მარტივი საკითხი არის არა ფაქტის, არამედ სამართლებრივი შეფასების საკითხი.

მიუხედავად ამისა, პირველი ინსტანციის სასამართლოში ამ საქმეში აღმოჩნდა 280 გვერდი, ხოლო სააპელაციო სასამართლოში მას კიდევ დაემატა 100-მდე გვერდი, ამჟამად საქმეში არის 370 გვერდი.

მოკლე კომენტარი: საპროცესო ეკონომიის პრინციპიდან გამომდინარე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, აგრეთვე ყველა იმ ქვეყნების სამოქალაქო საპროცესო კოდექსები, რომლებსაც მე ვიცნობ, უკრძალავენ სასამართლოებს ისეთი ფაქტებისა და მტკიცებულებების შეგროვებას, რომლებსაც არა აქვთ მნიშვნელობა საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის, უნდა დამტკიცდეს და დადასტურდეს მხოლოდ ისეთი იურიდიული ფაქტები, რომლებიც ასაბუთებენ მოსარჩელის მოთხოვნას ან მოპასუხის შესაგებელს ამ მოთხოვნის წინააღმდეგ (სსკ 102-ე მუხლი), უნდა შეგროვდეს, შემოწმდეს და შეფასდეს მხოლოდ ისეთი მტკიცებულებები, რომლებიც დასაშვებია (სსკ 102-ე მუხლის მე-3 პუნქტი) და რომლებსაც აქვთ მნიშვნელობა საქმისათვის (სსკ 104-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).

III. საქმისწარმოების არამართლზომიერი შეჩერება

1. საქმისწარმოების შეჩერება სხვა საქმის გადაწყვეტამდე

სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკის ანალიზი სრულ საფუძველს გვაძლევს გავაკეთოთ დასკვნა, რომ საქმისწარმოების შეჩერების ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული საბაბია საქმის განხილვის შეუძლებლობა სხვა საქმის განხილვამდე და გადაწყვეტამდე.

მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მოვიყვანოთ რამდენიმე მაგალითი თბილისის საოლქო სასამართლოს სააპელაციო პალატიდან:

შემთხვევა I. 2001 წლის 27 დეკემბერს სააპელაციო პალატამ წარმოებაში მიიღო ინდივიდუალური მეწარმე ე-ნის სააპელაციო საჩივარი, სასამართლო სხდომის რამდენჯერმე გადადების შემდეგ, კერძოდ, 2002 წლის 3 ივლისს, ე.ი. სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებიდან 7 თვის შემდეგ, მხარემ იშუამდგომლა შეჩერდეს საქმისწარმოება მანამ, სანამ გლდან-ნაძალადევის რაიონულ სასამართლოში მის მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილება არ შევა კანონიერ ძალაში.¹ სააპელაციო სასამართლომ შეაჩერა საქმისწარმოება.

¹ საქმე №28/83.04.

მოკლე კომენტარი:

ჯერ ერთი, სააპელაციო სასამართლოს უნდა განეხილა საკითხი, თუ რა მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს ამ სააპელაციო საჩივრის განხილვისათვის გლდანი-ნაძალადევის რაიონული სასამართლოს აღნიშნულ გადაწყვეტილებას.

მეორეც, – აუცილებლად უნდა განხილულიყო საკითხი იმის შესახებ, უფრო სწორი და გამართლებული ზომ არ იქნებოდა გლდანის სასამართლოში შეჩერებულიყო საქმე, სანამ სააპელაციო სასამართლოში მოხდებოდა სააპელაციო საჩივრის განხილვა.

მესამე – აუცილებლად უნდა განხილულიყო საკითხი, რა ურთიერთ პრეიუდიციული მნიშვნელობა აქვთ ამ საქმეებზე გამოტანილ გადაწყვეტილებებს, რის გამოც ერთ-ერთი მათგანის განხილვა-გადაწყვეტა აუცილებლად უნდა დაელოდოს მეორის განხილვა-გადაწყვეტას.

შემთხვევა II. 2002 წლის 5 იანვარს სააპელაციო პალატამ მიიღო სააპელაციო საჩივარი წარმოებაში, სასამართლო სხდომის რამდენჯერმე გადადების შემდეგ აპელანტის წარმომადგენელი შუამდგომლობს საქმისწარმოების შეჩერების შესახებ, რადგან სხვაგან განიხილება სხვა საქმე. სასამართლომ არ დააკმაყოფილა ეს შუამდგომლობა. ამის შემდეგ იგივე წარმომადგენელი სთხოვს საქმის განხილვის გადადებას, რადგან არ იცნობს საქმის მასალებს. სასამართლომ ეს მოთხოვნა დააკმაყოფილა და გადადო საქმის განხილვა.

2002 წლის 1 აგვისტოს შედგა სხდომა და ამჯერად სააპელაციო სასამართლომ უკვე დააკმაყოფილა იმავე მხარის თხოვნა და შეაჩერა საქმისწარმოება, რადგან იმავე საოლქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ პალატაში განიხილება მისივე სააპელაციო საჩივარი.

2002 წლის 20 ნოემბერს სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა მის მიერ მიღებული განჩინება საქმისწარმოების შეჩერების შესახებ, განაახლა საქმისწარმოება და დანიშნა საქმის განხილვის დღე.

2002 წლის 6 დეკემბერს სააპელაციო სასამართლომ საოქმო

განჩინებით კვლავ შეაჩერა საქმისწარმოება იმავე მხარის თხოვნითა და იმავე საფუძვლით, ანუ იმ საფუძვლით, რომ საოლქო სასამართლოს ადმინისტრაციულ პალატაში განხილება სხვა საქმეზე იმავე მხარის სააპელაციო საჩივარი.¹

მოკლე კომენტარი:

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა ითვალისწინებს საქმისწარმოების შეჩერებას, „თუ ამ საქმის განხილვა შეუძლებელია სხვა საქმის გადაწყვეტამდე, რომელიც განხილულ უნდა იქნეს სამოქალაქო, სისხლის სამართლის ან ადმინისტრაციული წესით“ (სსკ 279-ე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი).

იბადება კითხვა, რა გარემოებებით შეიძლება იყოს განპირობებული ერთი საქმის განხილვისა და გადაწყვეტის შეუძლებლობა მეორე ან სხვა საქმის განხილვამდე და გადაწყვეტამდე.

აქ ჩვენ უნდა მოვიშველიოთ სსკ 106-ე მუხლი. ამ მუხლის თანახმად, მხარეები თავისუფლდებიან მტკიცებულებათა წარმოდგენისაგან ისეთი ფაქტების დასადასტურებლად რომლებიც დადგენილია ერთ სამოქალაქო საქმეზე კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებით, რომელშიც იგივე მხარეები მონაწილეობენ, აგრეთვე ისეთი ფაქტების დასადასტურებლად, რომლებიც დადგენილია სისხლის სამართლის საქმეზე კანონიერ ძალაში შესული განაჩენით.

ამრიგად, სანამ სასამართლო მიიღებდეს გადაწყვეტილებას საქმის წარმოების შეჩერების შესახებ, მან წინასწარ ზუსტად უნდა დაადგინოს რომელი ფაქტების მიმართ შეიძლება პქონდეს პრეიუდიციული მნიშვნელობა სხვა საქმეზე გამოტანილ გადაწყვეტილებას. ამასთან ერთად, სასამართლომ მხედველობიდან არ უნდა გაუშვას კანონის იმპერატიული მოთხოვნა, რომლის თანახმად, სხვა საქმეზე გამოტანილ გადაწყვეტილებას მხოლოდ იმ პირობით ექნება პრეიუდიციული ძალა შეჩერებულ საქმეზე გამოსატანი გადაწყვეტილებისათვის, თუ ორივე საქმეში „იგივე მხარეები მონაწილეობენ“.

ამ საკითხების წინასწარი შესწავლისა და ანალიზის გარეშე

¹ საქმე №2ბ-272-04. ამ საქმის შემდგომი ბედი ჩვენთვის უცნობია, რადგან 2004 წელს თბილისის საოლქო სასამართლოს პრაქტიკის შესწავლა დამთავრდა, ხოლო ამ დროისთვის წარმოება საქმეზე შეჩერებულ იქნა.

საქმისწარმოების შეჩერება იმ მოტივით, რომ სხვა სასამართლოში ან ორგანოში განიხილება სხვა საქმე ერთ-ერთი ან ორივე მხარის მონაწილეობით, — წარმოადგენს კანონის აზრისა და შინაარსის არასწორად გაგების შედეგს, რაც კანონის დარღვევის ერთ-ერთი გავრცელებული სახესხვაობაა (სსკ 393-ე მუხლი).

საგანგებოდ უნდა შევჩერდეთ კიდევ ერთ საკითხზე: რამდენად დასაშვებია ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მიერ საქმისწარმოების შეჩერება, უფრო კონკრეტულად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმის შეჩერება (რასაც ზემოთ მოყვანილ შემთხვევაში ჰქონდა ადგილი) იმ მოტივით, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოში განიხილება სხვა საქმე, რომელშიც ერთ-ერთი მხარე მონაწილეობს.

ამ საკითხზე უარყოფითად უნდა ვუპასუხოთ, ხოლო სააპელაციო (საკასაციო) სასამართლოს პრაქტიკა, რომელიც უშვებს საქმისწარმოების შეჩერებას იმ მოტივით, რომ ქვემდგომ ინსტანციაში განიხილება სხვა საქმე — არის კანონშეუსაბამო შემდეგი მოსაზრებების გამო:

ა) სააპელაციო სასამართლო მოწოდებულია განიხილოს საჩივარი გადაწყვეტილებაზე ამ საჩივრის მოთხოვნის ფარგლებში. მაშასადამე, გადაწყვეტილება უკვე არსებობს და საქმისწარმოება უკვე დამთავრებულია (როგორც ცნობილია, საქმისწარმოება მთავრდება გადაწყვეტილების გამოტანით);

ბ) თუ არსებობს შეჩერების საფუძველი, უნდა შეჩერდეს არა ის საქმე, რომლის წარმოება დამთავრებულია, არამედ საქმე, რომლის წარმოება ჯერ არ დამთავრებულა, ე.ი. რაიონულ სასამართლოში მიმდინარე საქმე, ამასთან ერთად, იგი უნდა შეჩერდეს მანამ, სანამ კანონიერ ძალაში შევა უფრო ადრე სხვა საქმეზე გამოტანილი პრეიუდიციული მნიშვნელობის მქონე გადაწყვეტილება;

გ) სააპელაციო სასამართლოში საქმისწარმოების (უფრო სწორია გამოთქმა „სააპელაციო წარმოების“) შეჩერება, იმ მოტივით, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოში განიხილება დავა, რომელშიც სააპელაციო წარმოების ერთ-ერთი მხარე მონაწილეობს, საერთოდ დაუშვებელია, რადგან ამა თუ იმ ფაქტის მიმართ გადაწყვეტილებას აქვს პრეიუდიციული მნიშვნელობა, თუ საქმეში, რომელზეც ეს გადაწყვეტილებაა გამოტანილი, ორივე მხარე მონაწილეობდა (სსკ 106-ე მუხლი).

2. საქმისწარმოების შეჩერება ექსპერტიზის დანიშვნის გამო

სააპელაციო სასამართლოს პრაქტიკის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ სააპელაციო სასამართლოში საქმისწარმოების შეჩერების ერთ-ერთი გავრცელებული საფუძველი – ესაა ექსპერტიზის დანიშვნა.

საილუსტრაციოდ შეიძლება მოვიყვანოთ რამდენიმე შემთხვევა პრაქტიკიდან.

შემთხვევა I.

სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების შემდეგ, 2002 წლის 29 მაისს, სააპელაციო სასამართლომ დანიშნა პირველი საინჟინრო-გეოლოგიური ექსპერტიზა.

2002 წლის 12 სექტემბერს, ე.ი. 4 თვის შემდეგ საქმე ექსპერტიზიდან დასკვნის გარეშე დაბრუნდა იმ მოტივით, რომ სასამართლომ ვერ უზრუნველყო ექსპერტიზაში ინჟინერ-გეოლოგის მონაწილეობა, რის გამოც ექსპერტიზის ცენტრმა ვერ ჩაატარა ექსპერტიზა.

2002 წლის 31 ოქტომბერს სასამართლომ კვლავ დანიშნა საინჟინრო-გეოლოგიური ექსპერტიზა.

2003 წლის 17 ივლისს სააპელაციო სასამართლომ მესამედ დანიშნა საინჟინრო-გეოლოგიური ექსპერტიზა და მესამედ შეაჩერა წარმოება.

2003 წლის 31 ოქტომბერს, როგორც სასამართლო ოქმშია აღნიშნული, ექსპერტიზა არ ჩაატარა ექსპერტიზის ცენტრმა, მაგრამ საქმე მას უკვე მეოთხედ გაეგზავნა.

2004 წლის 12 იანვარს, ე.ი. ერთი წლისა და 8 თვის შემდეგ სააპელაციო სასამართლო კვლავ იღებს საექსპერტო დაწესებულებიდან შემდეგი შინაარსის პასუხს: „იმის გამო, რომ სასამართლომ ვერ უზრუნველყო ექსპერტიზის ჩატარებაში გეოლოგის მონაწილეობა, უკან აბრუნებს საქმის მასალებს შეუსრულებელი სახით.“¹

შემთხვევა II.

სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების შემდეგ, კერძოდ, 2002 წლის 6 ნოემბერს, სააპელაციო სასამართლომ დანიშნა ექსპერტიზა.

¹ საქმე №2ბ-112-04.

2002 წლის 11 დეკემბერს იუსტიციის სამინისტროს ექსპერტიზისა და სპეციალურ გამოკვლევათა ცენტრმა დასკვნის გარეშე უკან დააბრუნა საქმე შემდეგი შინაარსის პასუხით:

„2002 წლის 11 დეკემბერს ექსპერტიზის ცენტრში მიღებულია თქვენ მიერ გამოგზავნილი სამოქალაქო საქმე, სადაც თქვენივე განჩინებით ექსპერტიზის ჩატარება მოთხოვნილია მხარეთა თანდასწრებით. 23 დეკემბერს ჩვენ გთხოვეთ, რომ უზრუნველგვეყოთ მხარეთა ადგილზე ყოფნა ექსპერტთან წინასწარ შეთანხმებულ დროს, მაგრამ ეს ჩვენი თხოვნა დღემდე ვერ შესრულდა ამიტომ საქმეს გიბრუნებთ შეუსრულებელი სახით“.

2003 წლის 21 მარტს სააპელაციო სასამართლომ მოსარჩელის საჩივრის საფუძველზე განაჩნა თითქმის 5 თვის წინ შეჩერებული საქმისწარმოება. საჭიროდ მიგვაჩნია ამ განჩინების სიტყვა-სიტყვით გადმოტანა:

„პალატის 2002 წლის 6 ნოემბრის განჩინებით ექსპერტიზის დანიშვნასთან დაკავშირებით საქმეზე წარმოება შეჩერდა. 2002 წლის 18 მარტს ექსპერტიზიდან დაბრუნდა საქმე, საექსპერტო დაწესებულების წერილის მიხედვით, ვინაიდან მხარეები არ იმყოფებიან ადგილზე, ექსპერტიზის ჩატარება ვერ მოხერხდა.

პალატას მიაჩნია, რომ საქმეზე წარმოება უნდა განახლდეს.

დ ა ა დ გ ი ნ ა

1. საქმისწარმოება განახლდეს;
2. სააპელაციო სასამართლოს სხდომა დაინიშნოს 2003 წლის 18 ივნისს, 11 საათზე;
3. მხარეებს გაეგზავნოს შეტყობინება;
4. საქმის სირთულის გამო მისი განხილვის ვადა გაგრძელდეს 5-თვემდე.¹

¹ სამ წელზე მეტი იყო გასული, რაც ეს საქმე სასამართლო ინსტანციებში მოძრაობდა (მისი წარმოება სასამართლოში დაიწყო 1999 წელს) და სააპელაციო სასამართლომ ასეთ დადგენილება მიიღო. ცხადია, სასამართლოს ასეთ მოქმედებას ვერ დაეაკალიფიცირებთ, როგორც სსკ 59-ე მუხლის მე-3 ნაწილის პირის არასწორი გაგება, აქ რაღაც სხვა მოვლენასთან გვაქვს საქმე.

2003 წლის 18 ივნისს შედგა სააპელაციო სასამართლოს სხდომა, რომელზეც მიღებულ იქნა განჩინება ამ საქმეზე ექსპერტიზის დანიშვნის შესახებ. განჩინებაში ექსპერტიზის დანიშვნის შესახებ სასამართლომ კვლავ მიუთითა, რომ „ექსპერტიზა ჩატარდეს მხარეთა მონაწილეობით. მხარეებს დაევალებათ ექსპერტის შეტყობინებისთანავე გამოცხადდნენ ექსპერტიზის ჩატარების ადგილას“. ამავე განჩინებით ახლად განახლებულ საქმეზე კვლავ „შეჩერდა წარმოება ექსპერტიზის ჩატარებამდე“. 2003 წლის 2 ოქტომბერს ექსპერტიზის ცენტრი ისევ უკან უბრუნებს საქმეს სააპელაციო სასამართლოს დასკვნის გარეშე, იმ მოტივით, რომ ექსპერტიზის ცენტრმა მოითხოვა დამატებითი მასალები, რომელთა წარმოდგენა ცენტრში ვერ უზრუნველყო სააპელაციო სასამართლომ.¹

მოკლე კომენტარი:

ამ შემთხვევაში დარღვეულია ფაქტების წარდგენისა და მტკიცებულებათა შეგროვების, აგრეთვე, ექსპერტიზის დანიშვნისა და ჩატარების ყველა საპროცესო წესი და, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, სადი აზრი, რომელიც ასე საჭიროა სასამართლოს მიერ ამა თუ იმ საპროცესო მოქმედების შესრულების შესახებ დადგენილების მიღებისას.

ასეთი ფართო მასშტაბის დარღვევები მოითხოვს ასევე ფართო ხასიათის კომენტარის გაკეთებას, რასაც ჩვენ ახლო მომავალში ვგეგმავთ. აქ საჭიროდ მიგვაჩნია აღვნიშნოთ მხოლოდ შემდეგი:

1. ზოგჯერ სასამართლო თავისი განჩინებით ექსპერტიზის დანიშვნის შესახებ ადგენს, რომ „ექსპერტიზა ჩატარდეს მხარეთა მონაწილეობით“. ჯერ ერთი, მხარეთა მონაწილეობით ექსპერტიზის ჩატარების აუცილებლობა უნდა განისაზღვროს სასამართლოს მიერ ექსპერტთან შეთანხმებით, მეორეც, თუ მხარე, მიუხედავად სასამართლოს დადგენილებისა, არ მონაწილეობს ექსპერტიზის ჩატარებაში, ექსპერტს არ გააჩნია რაიმე სამართლებრივი საშუალებები აიძულოს ეს მხარე მონაწილეობა მიიღოს მასში. ამიტომ სასამართლომ ყოველთვის უნდა შეიკავოს თავი ასეთი კატეგორიული ფორმით მხარეთა ექსპერტიზაში მონაწილეობის მოთხოვნისაგან.

¹ საქმე №23,85-04.

2. სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობის აზრისა და შინაარსის თანახმად, სასამართლოს მიერ დანიშნულ ექსპერტს უფლება არა აქვს რაიმე შეხვედრები და მოლაპარაკებები აწარმოოს მხარეებთან და მოწმეებთან, თუ ექსპერტს მიაჩნია, რომ მის წინაშე დასმული საკითხების გასარკვევად მხარეებს ან მოწმეებს შეუძლიათ რაიმე მნიშვნელოვანი ცნობები მიაწოდონ მას, ასეთი ცნობების მიღება შეიძლება მოხდეს მხოლოდ სასამართლოს მეშვეობით. სასამართლოს გარეშე და მისგან დამოუკიდებლად ექსპერტის კონტაქტებმა მხარეებთან და მოწმეებთან შეიძლება წარმოშვას დასაბუთებული ეჭვი მის მიუკერძოებლობაში. ამ მოსაზრებით ხელმძღვანელობს კანონმდებელი, როდესაც აღგენს, რომ ექსპერტს შეუძლია შეკითხვები მისცეს მხარეებსა და მოწმეებს მხოლოდ სასამართლოს თანდასწრებით და მასთან ერთად (სსკ 168-ე მუხლის მე-5 პუნქტი).

3. დამკვიდრებული პრაქტიკის თანახმად, საქართველოში ყველა დონისა და ყველა რგოლის სასამართლო განჩინებასთან ერთად ექსპერტიზაზე აგზავნის მთლიანად საქმეს.

ასეთი პრაქტიკა არ შეესაბამება კანონს.

ექსპერტს უფლება აქვს გაეცნოს საქმის მასალებს, მაგრამ ამ უფლების განხორციელებისათვის ექსპერტი თვითონ უნდა მივიდეს სასამართლოში და გაეცნოს საქმეს, თუ ამის აუცილებლობა არსებობს. სამოქალაქო საქმის მთლიანად გაგზავნა საექსპერტო დაწესებულებაში მხარეებსა და მათ წარმომადგენლებს ართმევს შესაძლებლობას გაეცნონ საქმის მასალებს იმ დროის მანძილზე, რამდენ ხანსაც ექსპერტიზა (ზოგჯერ თვეობით) გრძელდება. გარდა ამისა, თვით სასამართლოსაც აღარ შეუძლია შეასრულოს ამ საქმის მომზადების მიზნით რაიმე საპროცესო მოქმედება.

აქედან გამომდინარე, პრაქტიკა, რომლის მიხედვით ექსპერტიზაზე იგზავნება მთლიანად საქმე, უნდა შეიცვალოს და ექსპერტს უნდა გაეგზავნოს მხოლოდ მისთვის საჭირო და აუცილებელი მასალები.

4. ექსპერტიზის დანიშვნა არ წარმოადგენს საქმისწარმოების შეჩერების სავალდებულო საფუძველს (სსკ 280-ე მუხლი). მიუხედავად ამისა, ექსპერტიზის დანიშვნის შემთხვევაში სასამართლოები ყოველთვის აჩერებენ საქმისწარმოებას.

ეს პრაქტიკა უნდა შეიცვალოს. საქმისწარმოება შეიძლება შეჩერდეს მხოლოდ იშვიათ შემთხვევაში, როდესაც ექსპერტიზის ხასიათის, შინაარსისა და სირთულის გამო შეუძლებელია იმის წინასწარი განჭვრეტა, რამდენი დრო დასჭირდა ექსპერტიზის ჩატარებასა და დასკვნის შედგენას.

IV. არასწორად შედგენილი წინასწარი (შუალედური) გადაწყვეტილება

ამ საკითხზე ჩვენი მოსაზრებების ჩამოყალიბებამდე მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მოვიყვანოთ ერთი შემთხვევა პრაქტიკიდან:

საქმე №2-54, 2000 წელი (ისანი-სამგორის სასამართლო) მოსარჩელე „ფრენჩლაინი“ – მოპასუხე შპს „ლილო“.

2000 წ. 26 აპრილი – სააპელაციო სასამართლომ მიიღო წარმოებაში სააპელაციო საჩივარი;

2001 წ. 10 აპრილი – აპელაციამ დანიშნა მოსამზადებელი სხდომა 14 მაისისათვის (ს.ფ. 93);

2001 წლის 14 მაისს შედგა მოსამზადებელი სხდომა, მაგრამ გადაიღო, რადგან არ გამოცხადდა მოწინააღმდეგე მხარე;

2001 წლის 28 მაისს სხდომაზე მიღებულ იქნა განჩინება სააპელაციო საჩივრის განსჯადობით სამოქალაქო პალატისათვის გადაცემის შესახებ. ეს ხდება სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ (ს.ფ. 124);

2001 წლის 20 სექტემბერს სხდომაზე აპელაციამ მიიღო დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, რადგან არ გამოცხადდა აპელანტი. უცვლელად დატოვა ისანი-სამგორის სასამართლოს 2000 წლის 15 მარტის გადაწყვეტილება;

2001 წლის 14 დეკემბერს აპელაციამ გააუქმა (საჩივრის საფუძველზე) თავისი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება;

2002 წლის 26 თებერვალს შედგა სხდომა, სხდომაზე მხარემ განაცხადა: „ვშუამდგომლობთ გადმოგკეთ სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის მასალები და გთხოვთ, დაუროთ საქმეს“. სასამართლომ ეს მასალები მაშინვე გადასცა მოწინააღმდეგე მხარეს, რომელმაც ითხოვა სხდომის გადადება, რათა ამ მასალებს გაცნობოდა.

შენიშვნა: სასამართლო, როგორც საქმიდან ჩანს, არც კი დაინტერესებულა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე რომელ გარემოებას ადასტურებდა ეს მასალები.

წარმოდგენილ იქნა და საქმეს დაურთეს შპს „თბილექსპერტიზის“ დასკვნა, რომელიც საბაჟო სახელმწიფო დეპარტამენტის დაკვეთით შემუშავდა ჯერ კიდევ 1999 წლის 25 ივნისს (ს.ფ. 162-164), აგრეთვე საბაჟო ტერმინალის ძალიან ვრცელი დათვალიერების ოქმი და სხვა მასალები.

2002 წლის 28 მარტს სააპელაციო სასამართლომ სსკ 246-ე მუხლის საფუძველზე გამოიტანა წინასწარი გადაწყვეტილება (ს.ფ. 187-ე). ამ გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილში მითითებულია: შპს „ლილოს“ დაეკისროს „ფრენელაინის“ სასარგებლოდ მიყენებული ზიანის ანაზღაურება, რომლის მოცულობა განისაზღვროს ამ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ“.

სააპელაციო სასამართლოში საქმისწარმოების მთელი დროის მანძილზე საქმეს დაემატა 100 გვერდზე მეტი წერილობითი მასალა, მაგრამ სააპელაციო სასამართლომ ამ მასალიდან მხოლოდ 3 გვერდი გამოიყენა.

2003 წლის 9 ოქტომბერს, ე.ი. წინასწარი გადაწყვეტილების გამოტანიდან 1 წლისა და 5 თვის შემდეგ, სააპელაციო სასამართლომ გამოიტანა გადაწყვეტილება ზიანის ოდენობის შესახებ, თუმცა მთელი ამ დროის მანძილზე არავითარი მტკიცებულება სასამართლოში არ ყოფილა წარმოდგენილი. სააპელაციო სასამართლო დაეყრდნო იმ მტკიცებულებებს, რომლებიც წარმოდგენილი იყო ჯერ კიდევ პირველ ინსტანციაში. ეს იმას ნიშნავს, რომ შესაძლებელი ყოფილა საბოლოო (და არა წინასწარი) გადაწყვეტილების გამოტანა.

მოკლე კომენტარი:

1. განსჯადობას სასამართლო ამოწმებს სარჩელის ან სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების დროს (სსკ 186-ე მუხლი).

თუ ადმინისტრაციულ საქმეთა სააპელაციო პალატას მიაჩნია, რომ შემოსული სააპელაციო საჩივარი არის სამოქალაქო საქმეთა სააპელაციო პალატის განსჯადი, მან ეს საჩივარი საქმესთან ერთად უნდა გადასცეს ამ პალატას.

საქმის გადაცემა განსჯადი სასამართლოსათვის ერთი წლის

შემდეგ უტყუარად მიუთითებს იმაზე, რომ სააპელაციო პალატა ყოველთვის დროულად არ ამოწმებს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის ყველა წინაპირობას, რაც მას ევალება სსკ 374-ე მუხლის პირველი ნაწილით.

2. ამ საქმეში არის 370 ფურცელი. აქედან სასამართლოებმა მხოლოდ რამდენიმე გვერდი გამოიყენეს.

ასეთი დაუშვებელი მდგომარეობა გამოწვეულია იმით, რომ სააპელაციო სასამართლო არ ასრულებს სსკ 104-ე მუხლის დანაწესს, რომლის მიხედვით სასამართლომ არ უნდა მიიღოს, არ უნდა გამოითხოვოს, ხოლო თუ შეცდომით მიიღო, საქმიდან უნდა ამოიღოს ასეთი მტკიცებულებები, რომლებსაც საქმისათვის მნიშვნელობა არა აქვთ.

3. წინასწარი (შუალედური) გადაწყვეტილება სასამართლოს შეუძლია გამოიტანოს მხოლოდ და მხოლოდ ისეთ შემთხვევაში, როდესაც მოთხოვნა ფაქტობრივად დასაბუთებულია, ფაქტები, რომლებსაც ეს მოთხოვნა ემყარება, დამტკიცებულია, მაგრამ საქმეში არ მოიპოვება მტკიცებულებები, რომლებიც ამ მოთხოვნის მოცულობას განსაზღვრავენ.

4. ზიანის ოდენობის შესახებ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება წინასწარი (შუალედური) გადაწყვეტილების გამოტანიდან წელიწად-ნახევრის გასვლის შემდეგ და იმ მტკიცებულებათა გამოყენებით, რომლებიც საქმეში იყო ჯერ კიდევ პირველი ინსტანციის სასამართლოში ამ საქმის განხილვის დროიდან – არა მარტო დაუშვებელია, არამედ სერიოზულ ეჭვებსა და გაუგებრობებს იწვევს.

5. წინასწარი (შუალედური) გადაწყვეტილების გამოტანა დასაშვებია, თუ მოთხოვნის ფაქტობრივი საფუძველი, ანუ ფაქტები, რომლებიც საფუძვლად უდევს სასარჩელო მოთხოვნას, დამტკიცებულია საქმეში არსებული მტკიცებულებებით, მაგრამ საქმეში არ მოიპოვება მტკიცებულებები, რომლებიც დაადასტურებდნენ მოთხოვნის მოცულობას (ოდენობას).

იმ შემთხვევაში, როდესაც სასამართლოს გამოაქვს მეორე გადაწყვეტილება მოთხოვნის მოცულობის შესახებ და ემყარება საქმეში არსებულ და ჯერ კიდევ პირველ ინსტანციაში შეგროვილ მტკიცებულებებს, ეს იმაზე მიუთითებს, რომ შესაძლებე-

ლი ყოფილა საბოლოო და სრული გადაწყვეტილების გამოტანა და არ იყო საჭირო წინასწარი გადაწყვეტილების გამოტანა.

6. წინასწარი გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი უნდა განსხვავდებოდეს საბოლოო გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილისაგან იმით, რომ წინასწარი გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილში მითითებული უნდა იყოს იმ ფაქტობრივ გარემოებებზე, რომლებიც ასაბუთებენ მოთხოვნას და რომლებიც დაადასტურებულად ცნო სასამართლომ.

სასამართლოებმა მხედველობიდან არ უნდა გაუშვან, რომ წინასწარი გადაწყვეტილება, მიუხედავად იმისა, რომ მხოლოდ ფაქტობრივ გარემოებებს შეეხება, შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო (საკასაციო) წესით.

ნაწილი მეორე

საქმისწარმოება სააპელაციო სასამართლოში

§1. სააპელაციო საჩივარი

I. სააპელაციო საჩივრის ობიექტი, ანუ სასამართლოს რომელ დადგენილებებზე შეიძლება სააპელაციო საჩივრის შეტანა

სააპელაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს რაიონული (საქალაქო) სასამართლოსა და თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის გადაწყვეტილებები, რომლებიც ჯერ კიდევ არ შესულან კანონიერ ძალაში (სსკ 364-ე მუხლი).

სააპელაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს აგრეთვე ზემოთ დასახელებული სასამართლოების განჩინება დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმების შესახებ შეტანილი საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარისთქმისა და ამ დაუსწრებელი გადაწყვეტილების ძალაში დატოვების შესახებ (სსკ 240-ე მუხლის მე-2 ნაწილი). თავისთავად ცხადია, რომ თუ რაიონული სასამართლო აუქმებს დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას და გამოაქვს ახალი გადაწყვეტილება, მაშინ ეს ახალი გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო წესით.

სააპელაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება (სსკ 242-ე მუხლის მე-2 ნაწილი).

აღსანიშნავია, რომ სასამართლო პრაქტიკაში არაერთგვაროვნად ესმით „მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილების“ ცნება. მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება არის ისეთი გადაწყვეტილება, რომელიც გამოტანილია იმ მხარის წინააღმდეგ, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილი იყო პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

მაგალითად 1. მოსარჩელე ა-ნი არ გამოცხადდა სასამართლოს მთავარ სხდომაზე, ანუ საქმის ზეპირ განხილვაზე. სასამართლომ მოპასუხის შუამდგომლობით გამოიტანა მის წინააღმდეგ დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. ა-ნიმ გაასაჩივრა მის წინააღმდეგ გამო-

ტანილი ეს პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება იმავე სასამართლოში იმ მოტივით, რომ გამოუცხადებლობა გამოწვეული იყო საპატიო მიზეზით. სასამართლომ თავისი განჩინებით დასაშვებად ცნო ეს საჩივარი და ამავე განჩინებით დანიშნა საქმის ხელახლა განხილვის დღე (სსკ 239-ე მუხლის მე-2 ნაწ.). ამ დღეს კვლავ არ გამოცხადდა მოსარჩელე ა-ნი, სასამართლომ გამოიტანა მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

ამ შემთხვევაში საქმეში აღმოჩნდება ორი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, გამოტანილი ერთი და იმავე მხარის (მოსარჩელის) წინააღმდეგ, მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გასაჩივრება შეიძლება მხოლოდ სააპელაციო წესით (სსკ 366-ე მუხლის მე-2 ნაწ.).

მაგალითი 2. მოსარჩელე ა-ნი, რომლის მიმართაც გამოტანილი იყო პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება და რომლის საჩივრის საფუძველზე სასამართლომ დანიშნა სხდომა, გამოცხადდა ამ სხდომაზე. სასამართლომ მისი გამოუცხადებლობა პირველ სასამართლო სხდომაზე საპატიოდ ცნო და გააუქმა დაუსწრებელი გადაწყვეტილება. მხარეთა შუამდგომლობით სასამართლომ საქმის არსებითად განხილვა სხვა დროისათვის დანიშნა. დანიშნულ საქმის განხილვაზე კვლავ არ გამოცხადდა მოსარჩელე ა-ნი, სასამართლომ ისევ გამოიტანა მის მიმართ დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

ასეთ შემთხვევაში საქმეში აღმოჩნდება ერთი და იმავე მხარის მიმართ გამოტანილი ორი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, რომელთაგან ერთი (პირველი) უკვე გაუქმებულია.

შეიძლება თუ არა ჩავთვალოთ, რომ ა-ნის მიმართ გამოტანილია მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, მაშინ, როდესაც პირველი გაუქმებულია, თუ ეს მაინც იქნება მის მიმართ გამოტანილი პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

როგორი იქნება პასუხი ამ კითხვაზე, დამოკიდებულია იმაზე, თუ სად შეიძლება გასაჩივრდეს ეს განმეორებით გამოტანილი მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

ჩვენ მიგვაჩნია, რომ განმეორებით გამოტანილი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, გამოტანილი ერთი და იმავე პირის წინააღმდეგ, იქნება მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება დამოუკიდებლად იმისა,

გაუქმებულია თუ არა პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება და ამიტომ იგი შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო წესით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება გავაკეთოთ დასკვნა: სააპელაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს;

1. რაიონული სასამართლოებისა და თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებები;

2. ამ სასამართლოების მიერ გამოტანილი მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილებები;

3. ამ სასამართლოების მიერ გამოტანილი განჩინებები დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გაუქმების თაობაზე შემოტანილი საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარისთქმისა და მისი ძალაში დატოვების შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოები განიხილავენ და საბოლოო გადაწყვეტილებებს იღებენ რაიონული და თბილისის საქალაქო სასამართლოების განჩინებებზე შემოტანილ კერძო საჩივრებზე, მაგრამ ეს საჩივრები განიხილება არა სააპელაციო წესით, არამედ კერძო საჩივრებისათვის კანონით დადგენილი წესით.

II. სააპელაციო საჩივრის უფლების სუბიექტები, ანუ ვის შეუძლია სააპელაციო საჩივრის შეტანა

სააპელაციო საჩივრის უფლების სუბიექტებია მხარეები, ე.ი. მოსარჩელე და მოპასუხე, აგრეთვე მესამე პირი დამოუკიდებელი მოთხოვნით (სსკ 364-ე მუხლი).

სააპელაციო გასაჩივრების სუბიექტებია აგრეთვე თანამონაწილეები (თანამოსარჩელები, თანამოპასუხეები), რომლებიც სარგებლობენ ყველა იმ საპროცესო უფლებით, რომლებიც ამ კოდექსის თანახმად მინიჭებული აქვთ მხარეებს (სსკ 87-ე მუხლი).

იმ შემთხვევაში, როდესაც თანამონაწილეობის საფუძველს წარმოადგენს საერთო უფლება (86-ე მუხლის „ა“ პუნქტი), ე.ი. სარჩელის საგანია საერთო უფლება, მაშინ ერთ-ერთ მოსარჩელეს შეუძლია შეიტანოს სააპელაციო საჩივარი გადაწყვეტილებაზე ნებისმიერ ფარგლებში, იგივე შეუძლია ერთ-ერთ მოპასუხეს (თანამოპასუხეს), როცა ვალდებულება სოლიდარულია. მაგრამ იმ შემთხვევაში, როცა ერთ სარჩელში გაერთიანებულია სხვადასხვა მოსარჩელის სხვადასხვა მოთხოვნა სხვადასხვა ან ერთი და იმავე მოპასუხის მიმართ, მაშინ

ერთ-ერთ მოსარჩელეს (თანამოსარჩელეს) შეუძლია გაასაჩივროს გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომელიც ერთ სარჩელში გაერთიანებულ მის მოთხოვნას ეხება. იგივე წესი უნდა გავრცელდეს თანამოპასუხეებზეც, როდესაც მათ მიმართ აღძრულია არა ერთიანი, არამედ სხვადასხვა (განცალკევებული) მოთხოვნები.

თუ საქმისწარმოება სასამართლოში მიმდინარეობს აქვს ერთ-ერთ თანამონაწილეს (87-ე მუხლის მე-2 პუნქტი) გასაჩივრების უფლებამოსილებით, მაშინ მას შეუძლია გაასაჩივროს გადაწყვეტილება როგორც მთლიანად, ისე ნაწილობრივ.

იმ შემთხვევაში, როდესაც სასამართლო გადაწყვეტილებით განსაზღვრულია ისეთი პირის უფლებები და მოვალეობები, რომელიც არ ფიგურირებდა საქმეში არც მხარედ, არც მესამე პირად დამოუკიდებელი მოთხოვნით, არც თანამონაწილედ, არც უფლებამონაცვლედ და, აქედან გამომდინარე, არც საქმეში ყოფილა ჩაბმული და არც დაბარებული (მოწვეული), ასეთ პირს უნდა მიეცეს უფლება გაასაჩივროს გადაწყვეტილება, რადგან დარღვეულია მისი ფუნდამენტური უფლება, მონაწილეობა მიიღოს სასამართლოში იმ საქმის განხილვაში, რომელიც მის უფლებას შეეხება.

ნებისმიერ პირს, რომელიც არაა მოხსენიებული გადაწყვეტილებაში, მაგრამ რომელსაც მიაჩნია, რომ ამ გადაწყვეტილებით დაირღვა ან შეილახა მისი უფლებები, შეუძლია მიმართოს სასამართლოს სარჩელით ამ უფლების დასაცავად და არა საჩივრით გადაწყვეტილებაზე.

რაც შეეხება უფლებამონაცვლეებს (სსკ 92-ე მუხლი), მათ შეუძლიათ შეასრულონ ყველა ის საპროცესო მოქმედება (მათ შორის გაასაჩივრონ გადაწყვეტილება), რომლის შესრულების უფლება ექნებოდა მის წინამორბედს, რომ არ გასულიყო საქმიდან.

ამრიგად, გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრების უფლება აქვთ:

1. მხარეებს (მოსარჩელეს, მოპასუხეს);
2. მესამე პირებს დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით;
3. უფლებამონაცვლეებს;
4. თანამონაწილეებს (თანამოსარჩელებს, თანამოპასუხეებს)
მათი თანამონაწილეობის საფუძველებით განსაზღვრულ ფარგლებში;
5. პირებს, რომლებიც, მართალია, არ ფიგურირებენ საქმე-

ში როგორც მხარეები, მაგრამ სასამართლო გადაწყვეტილებით განისაზღვრა მათი უფლებები და მოვალეობები ერთ-ერთი მხარის მიმართ.

აქ ჩამოთვლილ პირთა წარმომადგენელს შეუძლია გაასაჩივროს გადაწყვეტილება, თუ ამის შესახებ პირდაპირაა მითითებული მის სახელზე მარწმუნებლის მიერ გაცემულ მინდობილობაში (98-ე მუხლი).

III. სააპელაციო საჩივრის დასაბუთება

სსკ 368-ე მუხლი განსაზღვრავს სააპელაციო საჩივრის სავალდებულო რეკვიზიტებს, რომელთა ერთობლიობა ქმნის სააპელაციო საჩივრის შინაარსს.

სააპელაციო სასამართლო შებოჭილია სააპელაციო საჩივრის ფარგლებით, ანუ ამ საჩივარში ჩამოყალიბებული აპელანტის მოთხოვნის ფარგლებით (სსკ 377-ე მუხლი).

ეს იმას ნიშნავს, რომ სააპელაციო საჩივარში ნათლად და გარკვევით უნდა იყოს ჩამოყალიბებული, თუ რას მოითხოვს აპელანტი, როგორია მისი მოთხოვნის შინაარსი (სსკ 368-ე მუხლის პირველი ნაწილის „დ“ პუნქტი). იმ შემთხვევაში, როდესაც აპელანტი ასაჩივრებს გადაწყვეტილებას არა მთლიანად, არამედ ნაწილობრივ, მაშინ მან თავის საჩივარში ზედმიწევნით ზუსტად და არაორაზროვნად უნდა მიუთითოს გადაწყვეტილების რა ნაწილს ასაჩივრებს.

სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია შეამოწმოს გადაწყვეტილების როგორც ფაქტობრივი, ისე იურიდიული მხარე, გადაწყვეტილების ფაქტობრივი და იურიდიული დასაბუთებულობა. ამასთან ერთად, სააპელაციო სასამართლო შებოჭილია საჩივრის ფარგლებით, ანუ აპელანტის მოთხოვნის ფარგლებით, ამიტომ მას შეუძლია შეამოწმოს გადაწყვეტილების ფაქტობრივი და იურიდიული დასაბუთებულობა მხოლოდ სააპელაციო მოთხოვნასთან მიმართებაში.

განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს სააპელაციო საჩივარში იმის ნათლად ჩამოყალიბება, თუ კონკრეტულად რაში გამოიხატება გასაჩივრებული გადაწყვეტილების უსწორობა და რით საბუთდება აპელანტის მოთხოვნა.

იმ შემთხვევაში, თუ აპელანტის თვალსაზრისით, გადაწყვეტილება არაა დასაბუთებული ფაქტობრივად, მაშინ აპელანტი ვალდებულია მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება ან რაში ვლინდება კონკრეტულად ფაქტობრივი დაუსაბუთებლობა.

მაგალითად, თუ აპელანტს მიაჩნია, რომ სასამართლომ არასწორად განსაზღვრა ამ საქმეზე მტკიცების საგანი, მაშინ მან უნდა მიუთითოს, თუ კონკრეტულად რომელი ფაქტი არ ჩათვალა სასამართლომ გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელობის მქონედ და ამიტომ არ მიიღო და არ შეაფასა ამ ფაქტის მიმართ მტკიცებულებები (შეცდომა ფაქტის სამართლებრივ შეფასებაში).

თუ აპელანტს მიაჩნია, რომ სასამართლომ დადგენილად (დამტკიცებულად) ჩათვალა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტი, თუმცა საქმეში არაა მტკიცებულება, რომელსაც იგი ემყარება, მაშინ მან უნდა მიუთითოს რომელი ფაქტია ეს და უჩვენოს, რომ საქმეში ნამდვილად არ მოიპოვება შესაბამისი მტკიცებულება.

თუ აპელანტს მიაჩნია, რომ არასწორადაა განაწილებული მხარეთა შორის დამტკიცების ტვირთი, მაშინ მან უნდა მიუთითოს კონკრეტულად რომელი ფაქტია ეს და რომელ მხარეს დაეკისრა მისი დამტკიცების ტვირთი და რომელ მხარეს უნდა დაჰკისრებოდა ეს ტვირთი.

მაგალითად: ა-ნიმ აღძრა სარჩელი ბ-ანის წინააღმდეგ ნივთის გამოთხოვის შესახებ (ვინდიკაციური სარჩელი) იმ მოტივით, რომ ამ ნივთის მესაკუთრე არის თვითონ ა-ნი, ხოლო ეს ნივთი იმყოფება ბ-ანის უკანონო მფლობელობაში. სასამართლომ ბ-ანის დააკისრა იმ ფაქტის დამტკიცების ტვირთი, რომ იგი არის სადავო ნივთის მესაკუთრე. ბ-ანიმ წააგო პროცესი, რადგან ვერ დაამტკიცა, რომ ამ ნივთის მესაკუთრეა.

ბ-ანიმ თავისი სააპელაციო საჩივარი დაასაბუთა იმით, რომ სამოქალაქო კოდექსის 158-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად იგი, როგორც ნივთის მფლობელი, ივარაუდება ამ ნივთის მესაკუთრედ. ამიტომ, არა მას, არამედ მოსარჩელე ა-ნის უნდა დაჰკისრებოდა იმის დამტკიცების ტვირთი, რომ იგი ნივთის მესაკუთრეა.

თუ აპელანტს მიაჩნია, რომ სასამართლომ არასწორად უთხრა მას უარი ამა თუ იმ მტკიცებულების (წერილობითი, ნივთიერი თუ სხვა

მტკიცებულების) მიღებაზე ან გამოთხოვაზე იმ მოტივით, რომ მათ არ აქვთ მნიშვნელობა საქმისათვის, მაშინ მან უნდა მიუთითოს თავის სააპელაციო საჩივარში რომელი კონკრეტული მტკიცებულება აქვს მხედველობაში და გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელობის მქონე რომელი ფაქტი შეიძლება დადგენილიყო ამ მტკიცებულებით და ა.შ.

იმ შემთხვევაში, როდესაც აპელანტის თვალსაზრისით გადაწყვეტილება არაა დასაბუთებული იურიდიულად, მაშინ იგი ვალდებულია მიუთითოს, თუ რაში ეფუძნება კონკრეტულად გადაწყვეტილების იურიდიული დაუსაბუთებლობა, კერძოდ, რომელი კანონია დარღვეული და რაში გამოიხატება კონკრეტულად ეს დარღვევა.

კანონის დარღვევის ფორმები (სასამართლომ გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოყენებინა, არასწორად გაიგო კანონის აზრი და სხვ.) ჩამოყალიბებულია სსკ 393-ე მუხლში.

სააპელაციო საჩივარში ფაქტობრივ და სამართლებრივ უსწორობაზე (დაუსაბუთებლობაზე) მითითება, ცხადია, არ კმარა. საჩივარში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს გარემოებები, რომლებიც ასაბუთებენ (ადასტურებენ) გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ფაქტობრივ და სამართლებრივ უსწორობას.

IV. სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობები

პირველი საპროცესო მოქმედება, რომელიც სააპელაციო სასამართლომ უნდა შეასრულოს სააპელაციო საჩივრის მიღების შემდეგ – ესაა ამ სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმება.

სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა ითვალისწინებს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობებს, რომელთა არსებობის შემთხვევაში სააპელაციო საჩივარი შეიძლება მიღებულ იქნეს წარმოებაში. აქედან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლო ვალდებულია შეამოწმოს ეს წინაპირობები, კერძოდ:

ა) დაცულია თუ არა სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადა (სსკ 369-ე მუხლი). ეს ვადა განისაზღვრება 14 დღით და მისი დენა იწყება მხარისათვის მოტივირებული გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტიდან, ხოლო, თუ ამ გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრებოდა მხარე, – მაშინ მისი გამოცხადების მომენტიდან.

გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტად უნდა მივიჩნიოთ მხარისათვის ხელზე გადაწყვეტილების დამოწმებული ასლის მიცემა უშუალოდ სასამართლოში, რაც მან უნდა დაადასტუროს თავის ხელმოწერით გადაწყვეტილების დედანზე ან მისი მხარისათვის გადაგზავნის დრო. გადაგზავნის დროდ მიჩნეულ უნდა იქნეს დრო, როდესაც გადაწყვეტილების ასლი 70-78-ე მუხლებით დადგენილი წესით ჩაბარდა ფოსტას ან კურიერს, რაც აღინიშნება კონვერტზე, რომელშიც გადაწყვეტილების ასლია ჩადებული. საქმეში აუცილებლად უნდა იყოს ცნობა, რომ ამ წესით გაგზავნილი გადაწყვეტილების ასლი ჩაბარდა ადრესატს.

ბ) პასუხობს თუ არა სააპელაციო საჩივრის შინაარსი კანონის მოთხოვნებს (სსკ 308-ე მუხლი). სააპელაციო სასამართლოებმა განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიაქციონ სააპელაციო საჩივრის შინაარსს მთლიანად და, კერძოდ, მის იმ ნაწილს, რომელშიც უნდა აისახოს, თუ რაში მდგომარეობს აპელანტის აზრით, გადაწყვეტილების უსწორობა, რას მოითხოვს იგი, გარემოებები, რომლებიც ასაბუთებენ სააპელაციო საჩივარს და მტკიცებულებები, რომლებიც ადასტურებენ ამ გარემოებებს.

იმ შემთხვევაში, თუ სააპელაციო საჩივარი არ პასუხობს კანონით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს, სააპელაციო სასამართლომ უნდა დაავალოს აპელანტს შეავსოს ხარვეზი, რისთვისაც უნიშნავს მას ვადას. თუ ამ ვადაში ხარვეზი არ იქნება შევსებული, საჩივარი აღარ მიიღება და სააპელაციო სასამართლო გამოიტანს განჩინებას მისი განუხილველად დატოვების შესახებ.

გ) შეესაბამება თუ არა სააპელაციო საჩივრის ღირებულება კანონით გათვალისწინებულ ოდენობას (სსკ 365-ე მუხლი). სააპელაციო საჩივარი დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მისი ღირებულება აღემატება 500 ლარს. მხედველობაშია მხოლოდ ქონებრივ-სამართლებრივი დავები, რაც შეეხება არაქონებრივ დავებს, ნებისმიერი გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო წესით, მიუხედავად იმისა, რა ოდენობით იყო განსაზღვრული არაქონებრივი დავის საგნის ღირებულება. იგივე უნდა ითქვას უდავო წარმოების წესით განხილულ საქმეებზე გამოტანილ გადაწყვეტილებებზე.

სააპელაციო საჩივრის ღირებულება განისაზღვრება იმის მიხედ-

ვით, თუ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების რა ზომით შეცვლაზე შეაქვს მხარეს საჩივარი.

მაგალითად: ბ-ნიმ, რომლის წინააღმდეგაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება და რომლითაც მას დაეკისრა 2000 ლარის გადახდა, გაასაჩივრა გადაწყვეტილება მხოლოდ ნაწილობრივ, კერძოდ, იმ ნაწილში, რომლითაც მას დაეკისრა 700 ლარის გადახდა მოსარჩელის სასარგებლოდ. ამ შემთხვევაში სააპელაციო საჩივრის ფასი შეადგენს 700 ლარს (და არა 2000 ლარს). სახელმწიფო ბაჟის ოდენობაც ამ 700 ლარიდან უნდა იქნეს გაანგარიშებული.

დ) არის თუ არა გასაჩივრებული დაუსწრებელი გადაწყვეტილება მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება (სსკ 366-ე მუხლი). როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება შეიძლება გასაჩივრდეს მის გამომტან სასამართლოში. მეორე დაუსწრებელი გადაწყვეტილება – ეს ისეთი გადაწყვეტილებაა, რომელიც გამოტანილია იმ მხარის დაუსწრებლობის გამო, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილია პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება.

ე) აქვს თუ არა საჩივრის შემომტან წარმომადგენელს გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრების უფლებამოსილება (სსკ 368-ე მუხლის მე-4 ნაწილი). სააპელაციო საჩივრის შემომტანი პირი შეიძლება იყოს მხარის წარმომადგენელი, მაგრამ ეს არ კმარა. გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრებისათვის მას უნდა ჰქონდეს მინიჭებული უფლება და ამის შესახებ სპეცილურად უნდა იყოს აღნიშნული მარწმუნებლის მიერ გაცემულ მინდობილობაში.

ვ) გადახდილია თუ არა სახელმწიფო ბაჟი (სსკ 368-ე მუხლის მე-5 პუნქტი). სახელმწიფო ბაჟი მხარეს შეაქვს წინასწარ, ამიტომ, თუ ბაჟი არაა გადახდილი აპელანტის მიერ, მაშინ სააპელაციო სასამართლოს გამოაქვს განჩინება, რომლითაც უნიშნავს ვადას აპელანტს შეავსოს ხარვეზი, კერძოდ, ამ შემთხვევაში, გადაიხადოს ბაჟი. თუ ხარვეზი არ იქნება შევსებული, ე.ი. არ იქნება ბაჟი გადახდილი, სააპელაციო სასამართლო გამოიტანს განჩინებას სააპელაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ მისი დაუშვებლობის გამო.

ზ) უარი ზომ არ აქვს ნათქვამი აპელანტს სააპელაციო გასაჩივრებაზე კანონით დადგენილი წესით (სსკ 370-ე მუხლი). სააპელაციო გასაჩივრებაზე უარისთქმა მხარის უფლებაა. ამ უფლების რე-

აღიზაიციას უკავშირდება გარკვეული იურიდიული შედეგი, კერძოდ, მხარე, რომელმაც ასეთი უარი განაცხადა, კარგავს უფლებას, სააპელაციო წესით გაასაჩივროს გადაწყვეტილება.

გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრებაზე უარისთქმა უნდა განვასხვაოთ სააპელაციო საჩივარზე უარისთქმისაგან (სსკ 378-ე მუხლი). სააპელაციო საჩივარზე უარისთქმა ნიშნავს იმას, რომ აპელანტი უარს ამბობს მის მიერ უკვე შემოტანილ სააპელაციო საჩივარზე, რასაც უკავშირდება სხვა შედეგი, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლოს ასეთ შემთხვევაში გამოაქვს „განჩინება სააპელაციო წარმოების შეწყვეტის შესახებ“.

ასეთია სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობები.

თუ დასაშვებობის ამ წინაპირობების შემოწმებისას აღმოჩნდება, რომ არ არსებობს რომელიმე მათგანი, სააპელაციო სასამართლოს გამოაქვს განჩინება ხარვეზის შევსების შესახებ, თუ ეს ხარვეზი თავისი ხასიათითა და შინაარსით ისეთია, რომ მისი შესება შესაძლებელია და დაუნიშნავს აპელანტს ვადას ხარვეზის შესავსებად.

მაგალითად, ა-ნიმ შემოიტანა სააპელაციო საჩივარი გადაწყვეტილების გაუქმების თაობაზე, ამ სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმებისას აღმოჩნდა, რომ იგი არ არის შედგენილი კანონის მოთხოვნათა შესაბამისად, კერძოდ, არ არის მასში მითითებული, თუ რას მოითხოვს აპელანტი, აგრეთვე არ არის გადახდილი სახელმწიფო ბაჟი, სააპელაციო სასამართლომ გამოიტანა „განჩინება სააპელაციო საჩივრის ხარვეზის შევსების შესახებ“.

თუ ამ განჩინებით დანიშნულ ვადაში ხარვეზი არ იქნება შევსებული, სააპელაციო სასამართლომ უნდა გამოიტანოს განჩინება სააპელაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ მისი დაუშვებლობის გამო.

იმ შემთხვევაში, როდესაც არ არსებობს დასაშვებობის ისეთი პირობა, რომელიც თავისი ხასიათითა და შინაარსით არაა გამოსწორებადი და ვადის დანიშვნა ხარვეზის გამოსწორებისათვის სრულიად გაუმართლებელია, მაშინ სასამართლოს გამოაქვს განჩინება სააპელაციო საჩივრის მიღებასა და განხილვაზე უარის თქმის შესახებ.

მაგალითად: ა-ნიმ შემოიტანა სააპელაციო საჩივარი, რომლის დასაშვებობის შემოწმებისას აღმოჩნდა, რომ იგი შემოტანილია სასამართლო გადაწყვეტილებათა სააპელაციო წესით გასაჩივრების

ვადის დარღვევით, ან კიდევ, გასაჩივრებულია პირველი დაუსწრებელი გადაწყვეტილება; ამ ხარვეზების გამოსწორება შეუძლებელია, რადგან გასაჩივრების ვადის გაგრძელებას კანონი არ ითვალისწინებს, სააპელაციო სასამართლომ უნდა გამოიტანოს „განჩინება სააპელაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ მისი დაუშვებლობის გამო“.

V. სააპელაციო საჩივრის წარმოებაში მიღების შედეგები

იმ შემთხვევაში, როდესაც სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობების შემოწმებისას აღმოჩნდება, რომ ყველა ეს წინაპირობა არსებობს, სააპელაციო სასამართლო გამოიტანს „განჩინებას სააპელაციო საჩივრის მიღებისა და მისი განსახილველად მომზადების შესახებ“ (სსკ 375-ე მუხლის პირველი პუნქტი).

ასეთი განჩინების მიღებას უკავშირდება გარკვეული შედეგები:

პირველი — შეჩერდება (ავტომატურად) გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლა. ამასთან, თუ გადაწყვეტილება გასაჩივრებული იყო მხოლოდ ნაწილობრივ, მაშინ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლა შეჩერდება მხოლოდ იმ ნაწილში, რომელშიც იგი იყო გასაჩივრებული. განჩინებაში იმის ჩაწერა, რომ გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლა შეჩერდეს, არაა აუცილებელი, რადგან გასაჩივრებული გადაწყვეტილების (ან მისი ნაწილის) კანონიერ ძალაში შესვლა ჩერდება არა სასამართლოს განჩინების ძალით, არამედ კანონის ძალით (სსკ 264-ე მუხლის პირველი პუნქტის „გ“ ქვეპუნქტი).

მეორე — თუ სააპელაციო საჩივარი შეტანილია ისეთ გადაწყვეტილებაზე, რომლის მიმართ გამოტანილია განჩინება კანონიერ ძალაში შესვლამდე მისი დაუყოვნებლივ აღსრულების შესახებ, მაშინ სააპელაციო სასამართლოს, აპელანტის შუამდგომლობით, შეუძლია გამოიტანოს განჩინება გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულების დროებით შეჩერებისა და აღსრულების ღონისძიებების გაუქმების შესახებ. ასეთი განჩინების მიღება სააპელაციო სასამართლოს მიერ აუცილებელია, რადგან სააპელაციო საჩივრის შეტანა ავტომატურად ვერ შეაჩ-

ერებს დაუყოვნებლივ აღსრულების შესახებ ადრე გამოტანილი გადაწყვეტილების (განჩინების) მოქმედებას.

მესამე – სააპელაციო სასამართლო ნიშნავს საქმის ზეპირი განხილვის დროს, რის შესახებაც ატყობინებს მხარეებს და იწყებს სააპელაციო საჩივრის განსახილველად მომზადებას (სსკ 376-ე მუხლი).

სააპელაციო საჩივრის განსახილველად მომზადება სააპელაციო სასამართლოში წარმოებს იმ წესების შესაბამისად, რომლებიც დადგენილია პირველი ინსტანციით საქმეთა განხილვისათვის. ეს იმას ნიშნავს, რომ სააპელაციო საჩივრისა და დამატებით შემოსული ყველა წერილობითი მასალის ასლებს სააპელაციო სასამართლო გადაუზავნის მოწინააღმდეგე მხარეს (სსკ 201-ე და 373-ე მუხლები). დაუნიშნავს მას ვადას წერილობით შეადგინოს პასუხი სააპელაციო საჩივარში დასმულ საკითხებზე, კერძოდ, ეთანხმება თუ არა საჩივრის მოთხოვნებს, ხოლო თუ არ ეთანხმება, რა კონკრეტულ გარემოებებს ემყარება, ზომ არ აპირებს შეგვებულ სააპელაციო საჩივრის წარდგენას და ა.შ. საქმის მომზადების მიზნით, სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია შეასრულოს კანონით გათვალისწინებული სხვა ზომები, რათა სააპელაციო საჩივარი დროულად იქნეს განხილული.¹

§2. შეგვებულ სააპელაციო საჩივარი

1. შეგვებულ სააპელაციო საჩივრის ცნება და სახეები

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, სასამართლო გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება აქვთ მხარეებსა და მესამე პირებს დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით. ეს იმას ნიშნავს, რომ ნებისმიერ მხარეს, რომლის წინააღმდეგაც გამოტანილია სასამართლო გადაწყვეტილება, შეუძლია სააპელაციო წესით გაასაჩივროს იგი მთლიანად ან ნაწილობრივ. აქედან გამომდინარე შეიძლება აღმოჩნდეს, რომ სასამართლო გადაწყვეტილებაზე შემოტანილია მოსარჩელის საჩივარი იმ ნაწილზე, რომელიც მის წინააღმდეგაა გამოტანილი და მოპასუხის საჩივარი, გადაწყვეტილების იმ ნაწილზე, რომელიც მის წინააღმდეგაა გამოტანილი.

ორივე, ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი სააპელაციო საჩივარია და ისინი უნდა განიხილოს სააპელაციო სასამართლომ ასევე ერთ

¹ იხ. გვ 4

მანეთისაგან დამოუკიდებლად. ეს იმას ნიშნავს, რომ ერთ-ერთი აპელანტის მიერ თავის სააპელაციო საჩივარზე უარისთქმა ან მისი უკან გამოთხოვა გავლენას ვერ მოახდენს მეორე აპელანტის სააპელაციო საჩივრის განხილვასა და გადაწყვეტაზე, ან კიდევ, ერთი სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარისთქმა გავლენას ვერ მოახდენს მეორე სააპელაციო საჩივრის ბედზე.

სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ასეთ შემთხვევაში საქმე გვაქვს სააპელაციო საჩივრების ერთმანეთისაღმე ნამდვილ დამოუკიდებლობასთან საპროცესო-სამართლებრივი თვალსაზრისით.

რას წარმოადგენს შეგებებული სააპელაციო საჩივარი?

შეგებებული სააპელაციო საჩივარი – ესაა ძირითადი სააპელაციო საჩივრის გამო და მის წინააღმდეგ მიმართული საჩივარი, რომლის მიზანია ამ ძირითადი სააპელაციო საჩივრის პარალიზება და გადაწყვეტილების გაუქმება იმ ნაწილში, რომლითაც დაკმაყოფილდა აპელანტის მოთხოვნა.

ამრიგად, შეგებებული საჩივრით მხარე ცდილობს ორ მიზანს მიაღწიოს: ერთი – გაუქმდეს გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა აპელანტის მოთხოვნა და მეორე უცვლელად დარჩეს გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც უარი ეთქვა აპელანტის მოთხოვნის ნაწილობრივ დაკმაყოფილებაზე.

მაგალითად: ა-ნიმ აღძრა სარჩელი ბ-ანის წინააღმდეგ და მოითხოვა მისგან 5000 ლარი მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისათვის. სასამართლომ სარჩელი ნაწილობრივ დააკმაყოფილა და დააკისრა მოპასუხე ბ-ანის 3000 ლარის გადახდევინება მოსარჩელის სასარგებლოდ, ხოლო 2000 ლარის გადახდევინებაზე უარი უთხრა.

ა-ნიმ შეიტანა სააპელაციო საჩივარი გადაწყვეტილების იმ ნაწილზე, რომლითაც მას უარი ეთქვა 2000 ლარის გადახდევინებაზე.

ბ-ანიმ იმის გამო, რომ ა-ნიმ შეიტანა სააპელაციო საჩივარი, თავის მხრივ, შეიტანა შეგებებული სააპელაციო საჩივარი გადაწყვეტილების იმ ნაწილზე, რომლითაც დაკმაყოფილდა მოსარჩელის მოთხოვნა 3000 ლარზე და ამ ნაწილში გადაწყვეტილების გაუქმება მოითხოვა.

სააპელაციო სასამართლომ უნდა განიხილოს და მიიღოს ერთიანი

გადაწყვეტილება ორივე ამ ძირითად და შეგებებულ სააპელაციო საჩივარზე.

იმის მიხედვით, თუ რომელ სააპელაციო საჩივარს (ძირითადს თუ შეგებებულს) ცნობს დასაბუთებულად სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია გამოიტანოს თავისი გადაწყვეტილება (განჩინება) იმის შესახებ, რომ: ა) უარი ეთქვას მხარეებს როგორც ძირითადი, ისე შეგებებული სააპელაციო საჩივრების დაკმაყოფილებაზე, ხოლო გადაწყვეტილება დარჩეს უცვლელად, ან ბ) დაკმაყოფილდეს ძირითადი სააპელაციო საჩივარი, ხოლო შეგებებულ სააპელაციო საჩივარზე უარი ეთქვას, ან პირიქით, დაკმაყოფილდეს შეგებებული საჩივარი, ხოლო ძირითად სააპელაციო საჩივარზე უარი ეთქვას.

ნაკლებ სავარაუდოა ორივე საჩივრის ერთდროულად დაკმაყოფილება, მართლაც ძნელი წარმოსადგენია გამოვაცხადოთ გადაწყვეტილება უსწოროდ იმ ნაწილში, რომლითაც უარი ეთქვა მოსარჩელეს სარჩელზე და იმ ნაწილშიც, რომლითაც ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა მისი სარჩელი.

II. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობა

შეგებებული სააპელაციო საჩივარი არის სააპელაციო საჩივარი და ბუნებრივია, მისი წარმოებაში მიღებისათვის საჭიროა დასაშვებობის წინაპირობების არსებობა, რაც, ზოგიერთი გამოწვევის გარდა საჭიროა სააპელაციო საჩივრისათვის საერთოდ, რომელთა შესახებ ზემოთ გვქონდა საუბარ.

ეს გამოწვევები შემდეგში მდგომარეობს:

ა) შეგებებულ სააპელაციო საჩივარზე არ ვრცელდება კანონის მოთხოვნა იმის შესახებ, რომ სააპელაციო საჩივრის ღირებულება აღემატებოდეს 500 ლარს. იგი შეიძლება 500 ლარზე ნაკლებიც იყოს;

ბ) შეგებებულ სააპელაციო საჩივარზე არ ვრცელდება კანონის მოთხოვნა იმის შესახებ, რომ სააპელაციო საჩივრის წარდგენა უნდა მოხდეს 14 დღეში (სსკ 369-ე მუხლი). იგი შეიძლება წარდგენილ იქნეს სააპელაციო სასამართლოში ძირითადი სააპელაციო საჩივრის განხილვის მთელი დროის განმავლობაში – გადაწყვეტილების გამო-

სატანად სააპელაციო სასამართლოს სათათბირო ოთახში გასვლამდე.¹

გ) შეგებებული სააპელაციო საჩივარი ორგანულადაა დაკავშირებული ძირითად სააპელაციო საჩივართან. ეს იმას ნიშნავს, რომ, თუ აპელანტი უარს იტყვის თავის სააპელაციო საჩივარზე (სსკ 378-ე მუხლი), მაშინ შეგებებული სააპელაციო საჩივარიც კარგავს თავის დანიშნულებას და ისიც უარყოფილ უნდა იქნეს. იგივე შედეგი უნდა დადგეს იმ შემთხვევაშიაც, როდესაც აპელანტს უკან გააქვს თავისი სააპელაციო საჩივარი (სააპელაციო საჩივრის გამოხშობა).

ზოგადი პრინციპი შეიძლება ასე ჩამოვყალიბოთ: იმ შემთხვევაში, როდესაც სააპელაციო სასამართლო ამა თუ იმ მიზეზის გამო სააპელაციო საჩივარს განუხილველად ტოვებს ან წყვეტს სააპელაციო წარმოებას, მან განუხილველად უნდა დატოვოს შეგებებული სააპელაციო საჩივარიც.

III. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის სახეები

იმის მიხედვით, პასუხობს თუ არა შეგებებული სააპელაციო საჩივარი ყველა მოთხოვნას, რაც წაეყენება საერთოდ სააპელაციო საჩივარს, შეგებებულ სააპელაციო საჩივრებს ყოფენ ორ სახედ: დამოუკიდებელი შეგებებული სააპელაციო საჩივარი და დამოკიდებული შეგებებული სააპელაციო საჩივარი.

ა) დამოუკიდებელი შეგებებული სააპელაციო საჩივარი – ეს ისეთი საჩივარია, რომელიც, მართალია, წარდგენილია იმასთან დაკავშირებით, რომ შეტანილია სააპელაციო საჩივარი, მაგრამ იგი

¹ იურიდიულ ლიტერატურაში გამოითქვა დასაბუთებული მოსაზრება იმის შესახებ, რომ გადაწყვეტილების გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდეგ იგი შედის კანონიერ ძალაში, თუ არ იყო გასაჩივრებული, მაგრამ, თუ გადაწყვეტილება გასაჩივრებული იყო ნაწილობრივ, მაშინ იმ ნაწილში, რომელშიც არ იყო გასაჩივრებული, გადაწყვეტილება შედის კანონიერ ძალაში. აქედან გამომდინარე, როდესაც მხარეს ეძლევა უფლება, შეიტანოს შეგებებული საჩივარი, მას შემდეგაც, როცა გასულია გასაჩივრების ვადა, ამით მას ეძლევა უფლება, გაასაჩივროს გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომელიც შესულია კანონიერ ძალაში, ამიტომ წამოყენებულ იქნა საკანონმდებლო წინადადება *de lege ferenda*. იმის შესახებ, რომ მხარეს მიეცეს შეგებებული სააპელაციო (საკასაციო) საჩივრის შეტანის უფლება მისთვის ძირითადი სააპელაციო საჩივრის ჩაბარებიდან 10 დღეში, გზრუსტალი, კასაცია სამოქალაქო სამართალწარმოებაში. საქ. დისკრტაციის ავტორეფერატი გვ. 23.

შეტანილია სააპელაციო საჩივრის შეტანის კანონით გათვალისწინებულ ვადაში, მისი ღირებულება შეესაბამება სააპელაციო საჩივრისათვის კანონით განსაზღვრულ ფასს და პასუხობს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის სხვა წინაპირობებს.

- ბ) დამოკიდებული შეგებებული სააპელაციო საჩივარი – ეს ისეთი საჩივარია, რომელიც წარდგენილია ძირითად სააპელაციო საჩივართან დაკავშირებით, მაგრამ სააპელაციო საჩივრისათვის კანონით დადგენილი ვადის გადაცილებით, ან მისი ღირებულება (ფასი), არ შეესაბამება სააპელაციო საჩივრისათვის კანონით განსაზღვრულ ფასს.

შეგებებულ სააპელაციო საჩივრებს, იმის მიხედვით, თუ რომელ სახეს განეკუთვნებიან ისინი, სხვადასხვა შედეგი უკავშირდებათ.

კერძოდ, დამოუკიდებელი სააპელაციო საჩივარი უნდა განიხილოს სასამართლომ, მიუხედავად იმისა, უარი თქვა აპელანტმა თავის ძირითად სააპელაციო საჩივარზე, უკან გაითხოვა ეს საჩივარი, თუ საერთოდ, განუხილველად დატოვა სააპელაციო სასამართლომ ეს ძირითად სააპელაციო საჩივარი.

დამოკიდებული სააპელაციო საჩივარი აღარ შეიძლება განიხილოს სააპელაციო სასამართლომ, თუ იგი, ამა თუ იმ მიზეზის გამო განუხილველად ტოვებს აპელანტის ძირითად სააპელაციო საჩივარს ან წყვეტს სააპელაციო წარმოებას.

ასეთია სხვადასხვა სახის შეგებებული სააპელაციო საჩივრების განხილვის თავისებურებანი.

§3. საქმის განხილვა სააპელაციო სასამართლოში

I. საძმის მომზადება ზეპირი განხილვისათვის

სსკ 372-ე მუხლის თანახმად, საქმის განხილვა სააპელაციო სასამართლოში წარმოებს იმ წესების დაცვით, რაც დადგენილია პირველი ინსტანციით საქმეთა განხილვისათვის, იმ გამონაკლისებით, რაც გათვალისწინებულია კანონით, კერძოდ, სსკ 372-383-ე მუხლებით.

სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმებისა და მისი განსახილველად მიღების შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლოს გამოაქვს „განჩინება სააპელაციო საჩივრის მიღებისა და მისი განსახილ-

ველად მომზადების შესახებ“ (სსკ 374-ე მუხლი). ამავე განჩინებით სააპელაციო სასამართლო ნიშნავს სააპელაციო განხილვის დღესაც (სსკ 376-ე მუხლი). სააპელაციო საჩივრის, ანუ საქმის ზეპირი განხილვის დღეს სასამართლო ნიშნავს იმ ვარაუდით, რომ, გამომდინარე სააპელაციო საჩივრის შინაარსიდან და მასზე დართული მასალებიდან, მოესწროს საქმის მომზადება ზეპირი განხილვისათვის.

რა საპროცესო მოქმედებები უნდა შეასრულოს სასამართლომ საქმის მომზადების მიზნით?

თავისუფლად შეიძლება ამ კითხვაზე ერთი წინადადებით პასუხის გაცემა: საქმის ზეპირი განხილვისათვის მომზადების მიზნით სააპელაციო სასამართლომ უნდა შეასრულოს ყველა ის საპროცესო მოქმედება და იმ წესით, რაც გათვალისწინებულია პირველი ინსტანციის სასამართლოებში საქმეთა მომზადებისათვის.

აქედან გამომდინარე, ყველაფარი, რაც უნდა გაკეთდეს საქმის მომზადების მიზნით, თითქმის მთლიანად ეხება სააპელაციო სასამართლოსაც. გამონაკლისია მხოლოდ ისეთი საპროცესო მოქმედებები, რომლებიც განპირობებულია საქმეთა განხილვის თავისებურებებით სააპელაციო სასამართლოში.

კერძოდ, სააპელაციო სასამართლო:

ა) სააპელაციო საჩივრისა და მასზე დართული მასალების ასლებს გადაუგზავნის მოწინააღმდეგე მხარეს.

ბ) დაუნიშნავს მოწინააღმდეგე მხარეს, ანუ სააპელაციო მოპასუხეს ვადას, წერილობით შეადგინოს და სააპელაციო სასამართლოს გადაუგზავნოს პასუხი (შესაგებელი) სააპელაციო საჩივარში დასმულ საკითხებზე.

გ) ამ წერილობით შესაგებელში გასცეს პასუხი სააპელაციო საჩივარში დასმულ საკითხებზე, კერძოდ, ეთანხმება თუ არა საჩივრის მოთხოვნებს, თუ არ ეთანხმება, რა კონკრეტულ გარემოებებს ემყარება და რომელი მტკიცებულებებით დასტურდება ეს გარემოებები, ხომ არ აპირებს შეგებებული სააპელაციო საჩივრის შემოტანას, თუ ასეთი შეგებებული საჩივრის შემოტანისთვის არსებობს პირობები.¹ რა შუა-

¹ ასეთი პირობები არსებობს იმ შემთხვევაში, როდესაც გასაჩივრებული გადაწყვეტილებით მხოლოდ ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა მოსარჩელის მოთხოვნა, ხოლო ნაწილობრივ უარი ეთქვა მას ამ მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე, ე.ი. ნაწილობრივ მოპასუხის სასარგებლოდაა გამოტანილი.

მდგომლობები ექნება საჩივრის განმხილველ სააპელაციო სასამართლოს მიმართ, ხომ არ აპირებს ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენას სააპელაციო სასამართლოში და თუ აპირებს, რა მიზეზით არ იქნა ისინი წარდგენილი პირველი ინსტანციის სასამართლოში ამ საქმის განხილვის დროს და ა.შ.

ამავე განიხილებით სააპელაციო სასამართლო აფრთხილებს მოწინააღმდეგე მხარეს, რომ წერილობითი შესაგებლის წარუდგენლობა თუ სხვა მოქმედებათა დანიშნულ დროში შეუსრულებლობა არასაპატიო მიზეზით ართმევს მხარეს უფლებას შეასრულოს ასეთი მოქმედება საქმის ზეპირი განხილვის დროს (სსკ 206-ე მუხლი).

საქმის მომზადების მიზნით სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია დანიშნოს მოსამზადებელი სხდომაც იმ წესების დაცვით, რომელთა შესახებ მითითებულია სსკ 205-ე მუხლში.

სააპელაციო სასამართლოში საქმეებს იხილავს სასამართლოს კოლეგიური შემადგენლობა. ამასთან დაკავშირებით იბადება კითხვა: შეუძლია თუ არა საქმე მოამზადოს სააპელაციო სასამართლოს კოლეგიური შემადგენლობიდან ერთ-ერთმა წევრმა, აგრეთვე მისმა თანაშემწემ?

ამ კითხვაზე დადებითად უნდა ვუპასუხოთ: ზეპირი განხილვისათვის საქმის მომზადება შეიძლება მიენდოს სააპელაციო პალატის ერთ-ერთ მოსამართლეს, ხოლო ამ მოსამართლის მეთვალყურეობითა და ხელმძღვანელობით მის თანაშემწეს.

II. საქმის ზეპირი განხილვა მთავარ სხდომაზე

1. საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის წესი

სააპელაციო სასამართლოში საქმის ზეპირი განხილვა მიმდინარეობს იმ წესების დაცვით, რომლებიც გავალისწინებულია პირველი ინსტანციის სასამართლოსათვის (210-228-ე მუხლები), იმ თავისებურებათა გათვალისწინებით, რომლებზეც მითითებულია სსკ მე-8 კარში.

როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლოში, ასევე სააპელაციო სასამართლოშიც საქმის ზეპირი განხილვა იწყება ერთ-ერთი წევრის მოხსენებით.

საქმის განხილვის დაწყების ასეთ წესს დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს: საქმის განხილვაში მონაწილე აპელანტსა და სხვა პირებს შესაძლებლობა ეძლევათ, გაარკვიონ თუ რამდენად სწორად გაიგო სააპელაციო სასამართლომ სააპელაციო საჩივარში ჩამოყალიბებული აპელანტის მოთხოვნა და მისი შინაარსი, მოწინააღმდეგე მხარის შესაგებელი და მისი შინაარსი. ასეთი წესი საშუალებას აძლევს მხარეებს დააზუსტონ და შესწორება შეიტანონ მომხსენებელი მოსამართლის გამოსვლაში, თუ ამ გამოსვლაში რაიმე უზუსტობა, გაუგებრობა ან შეცდომა იყო დაშვებული.

სსკ 383-ე მუხლის მე-2 ნაწილი განსაზღვრავს იმ ძირითადი საკითხების წრეს, რომლებსაც უნდა შეეხოს სააპელაციო მოსამართლე თავის მოხსენებაში.

ეს საკითხებია:

ა) საქმის გარემოებები, ე.ი. ვინ აღძრა სარჩელი, ვის წინააღმდეგ, როგორია მოსარჩელის მოთხოვნა და მოპასუხის შესაგებელი, რომელ გარემოებებს ემყარებიან მხარეები თავიანთი მოთხოვნებისა თუ შესაგებლის დასასაბუთებლად, რა და რომელი მტკიცებულებები წარადგინეს მათ პირველი ინსტანციის სასამართლოში ამ გარემოებების დასადასტურებლად.

ბ) პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძვლები, ე.ი. ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებიც დადასტურებულად და დადგენილად ჩათვალია და საფუძვლად დაუდო თავის გადაწყვეტილებას პირველმა ინსტანციამ (გადაწყვეტილების ფაქტობრივი საფუძვლები), კანონები, რომლითაც იხელმძღვანელა სასამართლომ ამ ფაქტობრივი გარემოებების სამართლებრივი შეფასების მიზნით (გადაწყვეტილების სამართლებრივი საფუძვლები).

გ) სააპელაციო საჩივრის შინაარსი და დასაბუთებულობა, ე.ი. როგორია სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნა, ანუ რას მოითხოვს აპელანტი გადაწყვეტილების მთლიანად თუ ნაწილობრივ გაუქმებას, შეცვლას თუ ახალი გადაწყვეტილების გამოტანას (სააპელაციო საჩივრის განაცხადი), რა ფაქტობრივ თუ სამართლებრივ საფუძვლებს ემყარება აპელანტი, მისი აზრით, რომელი კანონია დარღვეული და რაში გამოიხატება კონკრეტულად ეს დარღვევა სსკ 393-ე და 394-ე მუხლები).

მომხსენებელი მოსამართლის შემდეგ სიტყვა ეძლევა მხარეებს

და მათ წარმომადგენლებს. მათ უფლება აქვთ დააზუსტონ და დააკონკრეტონ თავიანთი მოთხოვნებისა და შესაგებლის შინაარსი, თუ მომხსენებელმა მოსამართლემ რაიმე შეცდომა ან უზუსტობა დაუშვა, მაგრამ მათ არ უნდა გაიმეორონ ის, რაც უკვე ითქვა მომხსენებელი მოსამართლის მიერ.

პირველი გამოდის აპელანტი, ხოლო შემდეგ მოწინააღმდეგე მხარე, სასამართლოს ნებართვით მხარეებმა შეიძლება შეკითხვა მისცენ ერთმანეთს. ამის შემდეგ სასამართლო იწყებს მტკიცებულებათა გამოკვლევას.

2. ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა სააპელაციო სასამართლოში

ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენას სააპელაციო სასამართლოში ორი მიზანი შეიძლება ჰქონდეს: ერთი – გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ფაქტობრივად ან იურიდიულად, ან კიდევ, არც ფაქტობრივად და არც იურიდიულად არაა დასაბუთებული და მეორე – აპელანტის მოთხოვნა დასაბუთებული და გამართლებულია.

დასაშვებია თუ არა ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა სააპელაციო სასამართლოში?

ამ კითხვაზე დადებითად უნდა ვუპასუხოთ: გარკვეული, კანონით ზუსტად განსაზღვრული პირობების არსებობისას სააპელაციო სასამართლოში მხარეებს (და არა მარტო აპელანტს) შეუძლია წარადგინოს ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები.

ეს პირობები შემდეგია:

1. სააპელაციო სასამართლოში შეიძლება წარდგენილ იქნეს მხოლოდ ახალი ფაქტები და ახალი მტკიცებულებები (სსკ 380-ე მუხლის პირველი ნაწილი).

2. ამ ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა მხარეს არ შეეძლო პირველი ინსტანციის სასამართლოში.

3. ამ ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების მიღება და განხილვა ხელს არ შეუშლის სააპელაციო სასამართლოში საქმის დროულად განხილვას.

4. მხარემ უხეში გაუფრთხილებლობის გამო არ წარუდგინა ეს მასალები პირველი ინსტანციის სასამართლოს (სსკ 380-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).

ამრიგად, ფაქტებისა და მტკიცებულებების სააპელაციო სასამართლოში წარდგენის ერთ-ერთი ყველაზე მთავარი და ძირითადი პირობა – ესაა მათი სიახლე, მხოლოდ მას შემდეგ, რაც გაირკვევა, რომ სააპელაციო სასამართლოში წარდგენილი ფაქტები და მტკიცებულებები ახალია, საჭირო გახდება ზემოდ დასახელებული სხვა პირობების შემოწმება, აქედან გამომდინარე კი, იბადება საესეებით ბუნებრივი კითხვა:

რა იგულისხმება ახალ ფაქტებსა და ახალ მტკიცებულებებში?

1. სსკ 380-ე მუხლის აზრისა და შინაარსის გათვალისწინებით ახალ ფაქტებში და მტკიცებულებებში უნდა ვიგულისხმოთ ფაქტები, რომლებიც არ ყოფილა წარდგენილი პირველი ინსტანციის სასამართლოში. მაგრამ ეს არ კმარა იმისათვის, რომ სააპელაციო სასამართლომ მიიღოს და განიხილოს ეს ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები. აუცილებელია აგრეთვე იმის გარკვევა, რომ ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა მხარეს (აპელანტს ან მის მოწინააღმდეგე მხარეს) შეეძლო ჯერ კიდევ პირველი ინსტანციის სასამართლოში და რომ მხარემ უხეში გაუფრთხილებლობის გამო არ წარუდგინა ეს მასალები პირველი ინსტანციის სასამართლოს.

კანონის ამ დანაწესის დედაზრი მდგომარეობს იმაში, რომ ფაქტები და მტკიცებულებები, რომელთა შესახებ ცნობილია მხარეებისათვის, უნდა წარედგინოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს.

2. ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები, რომლებიც წარმოიშვა პირველ ინსტანციაში საქმის განხილვის შემდეგ, თუ გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტი ან მტკიცებულება წარმოიშვა პირველ ინსტანციაში საქმის განხილვის შემდეგ, სააპელაციო სასამართლომ ყოველგვარი წინაპირობის გარეშე უნდა მიიღოს და განიხილოს ისინი.

3. ახალია ფაქტები და მტკიცებულებები, რომლებიც, თუმცა, არსებობდა პირველ ინსტანციაში საქმის განხილვის დროს, მაგრამ მხარეებმა არ წარადგინეს იქ ან იმის გამო, რომ არ იცოდნენ მათ შესახებ, ან კიდევ იმის გამო, რომ ეს ფაქტები მხარეებმა უმნიშვნელოდ ჩათვალეს და მხოლოდ შემდეგ გაარკვიეს, რომ მათ მნიშვნელობა ჰქონიათ საქმისათვის.

სააპელაციო სასამართლომ ყოველთვის განსაკუთრებული გულმო-

დგინებით უნდა შეამოწმოს და შეაფასოს ახალი ფაქტებისა და ახლი მტკიცებულებების მიღებისა და გამოკვლევის დასაშვებობის პირობები, სააპელაციო სასამართლომ არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დაუშვას ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების განხილვა, თუ ცხადია, რომ რაღაც ტაქტიკური მოსაზრებებით შემოინახა ისინი მხარემ სააპელაციო სასამართლოსათვის და რაღაც მოულოდნელი თავდასხმით გამოწვეული ეფექტის მიღების სურვილი ამოძრავებდა მას.¹

რაც შეეხება ფაქტებსა და მტკიცებულებებს, რომლებიც იყო მხარეთა მიერ წამოყენებული პირველი ინსტანციის სასამართლოში, მათ შეუძლიათ კვლავ წამოაყენონ აპელაციაში იმ შემთხვევაში, თუ პირველი ინსტანციის სასამართლომ შეცდომით არ ჩათვალა ეს ფაქტები საქმისათვის მნიშვნელობის მქონედ და არ შეამოწმა და არ დაადგინა, ან მართალია დაადგინა, მაგრამ საპროცესო ნორმების დარღვევით.

თუ ახალი და ხელმეორედ დასახელებული ფაქტები დასაშვებად ცნო აპელაციამ, მან უნდა განუსაზღვროს მხარეებს დრო შესაბამისი მტკიცებულებების წარსადგენად, თუ ისინი არ იყო წარდგენილი მათ მიერ.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება გავაკეთოთ დასკვნა:

1. სააპელაციო სასამართლო არის ფაქტების დამდგენი სასამართლო, მაგრამ ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა ამ სასამართლოში შესაძლებელია მხოლოდ შეზღუდულ ფარგლებში და კანონით განსაზღვრულ პირობებში.
2. იმ ფაქტებისა და მტკიცებულებების კატეგორიას, რომელთა წარდგენა სასამართლოში დასაშვებია, განეკუთვნება:
 - ა) ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები, რომლებიც წარმოიშვა პირველ ინსტანციაში საქმის განხილვის შემდეგ;
 - ბ) ფაქტები და მტკიცებულებები, რომლებიც, თუმცა არსებობდა პირველ

¹ საინტერესოა ამ საკითხზე ცნობილი გერმანელი იურისტის ვოლფგანგ გრუნ-სკის მოსაზრება იმის შესახებ, რომ აღრე პრაქტიკაში ზშირად გამოყენებული მეთოდი „გაქცევა აპელაციაში“, რასაც მხარეები მიმართავენ იმისათვის, რომ პირველი ინსტანციის ფაქტები არ უარყოფ და შემოინახა ისინი სააპელაციო სასამართლოსათვის – წარმატებას აღარ გვპირდება, რადგან, თუ ფაქტები პირველი ინსტანციის სასამართლოში განზრახ არ იქნა წარდგენილი, მაშინ საეაღდებულოა მათი უარყოფა (შდრ ჩენი სსკ 380-ე მუხლის მე-2 პუნქტი). W. Gruncky. Zivilprozessrecht. 2003.s.195.

ინსტანციაში საქმის განხილვის დროს, მაგრამ მხარეებმა არ წარადგინეს იქ იმის გამო, რომ არ იცოდნენ ამ ფაქტების შესახებ, ან თუმცა იცოდნენ, მაგრამ არ ჩათვალეს მაშინ საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონედ;

- გ) ფაქტები, რომლებიც მხარეებმა წარადგინეს პირველ ინსტანციაში, მაგრამ სასამართლომ არ ჩათვალა ისინი საქმისათვის მნიშვნელოვნად, თუმცა ასეთი მნიშვნელობა მათ აქვთ (შეცდომა სამართლებრივ შეფასებაში);
 - დ) მტკიცებულებები, რომლებიც მხარეებმა წარადგინეს პირველ ინსტანციაში, მაგრამ არ მიიღო სასამართლომ იმის გამო, რომ საქმისათვის არა აქვთ მნიშვნელობა (სსკ 104-ე მუხლის I პუნქტი), თუმცა სინამდვილეში მათ ასეთი მნიშვნელობა აქვთ (შეცდომა მტკიცებულებათა განკუთვნილობის შეფასებაში);
 - ე) ფაქტები, რომლებიც პირველმა ინსტანციამ დადგენილად ჩათვალა, მაგრამ არაა მითითებული რომელი მტკიცებულების საფუძველზე;
 - ვ) ფაქტები, რომლებიც პირველი ინსტანციის სასამართლომ დადგენილად ჩათვალა კანონის დარღვევით მიღებული მტკიცებულების საფუძველზე.
3. სააპელაციო სასამართლომ არ უნდა დაუშვას და არ უნდა მიიღოს ისეთი ფაქტები და მტკიცებულებები, რომლებიც მხარეებს შეეძლოთ წარედგინათ პირველი ინსტანციის სასამართლოში, მაგრამ უბეში გაუფრთხილებლობის გამო არ წარადგინეს იქ (სსკ 380-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).
4. იმ შემთხვევაში, როდესაც ზემოაღნიშნული პირობების გათვალისწინებით, სააპელაციო სასამართლომ დასაშვებად მიიჩნია ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები, სააპელაციო სასამართლოს წინაშე წამოიჭრება მეორე, პრაქტიკული თვალსაზრისით მნიშვნელოვანი საკითხი – უზრუნველყოს მათი დროულად წარდგენა.
5. ამისათვის, საქმის წინასწარი მომზადების წესით, სააპელაციო სასამართლომ მხარეებს უნდა დაუნიშნოს დრო ამ ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენისათვის.
6. თუ ფაქტები და მტკიცებულებები დროულად (სასამართლოს მიერ დანიშნულ ვადაში) არ იქნება წარდგენილი, სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია არ მიიღოს ისინი, როგორც დაგვიანებით წარდგენილი, რის გამოც ხელი შეეშლება სააპელაციო სასა-

მართლოში საქმის დროულად განხილვას (სსკ 206-ე და 380-ე მუხლის მე-2 პუნქტი).

7. სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია მთლიანად გაიზიაროს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მტკიცებულებათა შემოწმებისა და შეფასების შედეგები, მაგრამ, თუ არ იზიარებს, ეს მან კარგად უნდა დაასაბუთოს თავის გადაწყვეტილებაში.

III. გადაწყვეტილების შემოწმების ფარგლები და სააპელაციო სასამართლოს უფლებამოსილება

1. სააპელაციო სასამართლო შეზღუდულია სააპელაციო საჩივრის, ანუ ამ საჩივარში ჩამოყალიბებული აპელანტის მოთხოვნის ფარგლებით. ეს იმას ნიშნავს, რომ გადაწყვეტილების ფაქტობრივი თუ იურიდიული დასაბუთებულობა სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია შემოწმოს სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნასთან მიმართებაში (სსკ 377-ე მუხლი).

საუარესოდ შებრუნება, ე.ი. გადაწყვეტილების გაუქმება ან შეცვლა იმ ნაწილში, რომელიც აპელანტს არ უთხოვია, ან ისეთნაირად, როგორიც მას არ წამოუყენებია, დაუშვებელია.

გასაჩივრებული გადაწყვეტილების ფაქტობრივი დასაბუთებულობის შემოწმების დროს სასამართლომ ყურადღება უნდა მიაქციოს ორ გარემოებას: ა) რომელ ფაქტობრივ გარემოებას თვლის სასამართლო დადგენილად და ამყარებს თავის გადაწყვეტილებას გასაჩივრებულ ნაწილში და ბ) დასტურდება თუ არა ეს გარემოებები საქმეში არსებული ან ახლად წარდგენილი მტკიცებულებებით.

2. გადაწყვეტილების სამართლებრივი დასაბუთებულობის შემოწმებისას სააპელაციო სასამართლომ უნდა განსაზღვროს, სწორად გამოიყენა თუ არა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გამომტანმა სასამართლომ კანონი, ე.ი. იურიდიულად სწორად შეაფასა თუ არა სასამართლომ ის ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებიც მან დადგენილად ჩათვალა.

— სამართლებრივი თვალსაზრისით შეფასებისას სასამართლოსათვის მთავარი ორიენტირია სსკ 393-ე მუხლი, რომელიც განსაზღვრავს, თუ რა შემთხვევაში ჩაითვლება კანონი დარღვეულად და სსკ 394-ე მუხლი, რომელიც შეიცავს საკასაციო საჩივრის აბსოლუ-

ტურ საფუძვლებს, ანუ გადაწყვეტილების გაუქმების უდავო საფუძვლების ჩამონათვალს, რომელიც მთლიანად ვრცელდება სააპელაციო სასამართლოზეც.

— გადაწყვეტილების როგორც ფაქტობრივი, ისე იურიდიული დასაბუთებულობის შემოწმების დროს სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია გასცდეს სააპელაციო საჩივრის ფარგლებს, ე.ი. შეუძლია შეამოწმოს ისეთი დარღვევები, დაშვებული მტკიცებულებისა და ფაქტობრივი გარემოებების დადგენის დროს, აგრეთვე კანონის ისეთი დარღვევები, რომლებზეც არ იყო მითითებული სააპელაციო საჩივარში.

სააპელაციოს სასამართლოს შეუძლია შეამოწმოს აგრეთვე განჩინებებიც, რომლებიც წინ უსწრებენ გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას.

გასაჩივრების დასაშვებობის თვალსაზრისით განჩინებები შეიძლება ორ ჯგუფად დავყოთ: ა) განჩინებები, რომლებზეც შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ამ განჩინებების გასაჩივრება დასაშვებია ცალკე, გადაწყვეტილებისაგან დამოუკიდებლად და ბ) განჩინებები, რომელთა ცალკე გასაჩივრება არ შეიძლება, მაგრამ დასაშვებია მათი უარყოფა და მათ წინააღმდეგ მოსაზრებათა ჩამოყალიბება გადაწყვეტილების წინააღმდეგ მიმართულ სააპელაციო საჩივარში.

ის განჩინებები, რომლებზეც შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა, შეიძლება, თუ რაიმე მიზეზის გამო არ იყო თავის დროზე გასაჩივრებული მხარის მიერ ან იმის გამო, რომ მხარემ გაუშვა მისი გასაჩივრების ვადა, ან იმის გამო, რომ არ მოისურვა მაშინ მისი ცალკე გასაჩივრება. ასეთი თუშვა გასაჩივრებადი, მაგრამ თავის დროზე გაუსაჩივრებელი განჩინებები უთანაბრდება და იზიარებს იმ განჩინებების 'ბელს', რომლებზეც არ შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა, მაგრამ თავისუფლად შეიძლება მათი უარყოფა გადაწყვეტილებასთან ერთად.

ეს იმას არ ნიშნავს, რომ გადაწყვეტილებაზე ცალკე უნდა დაიწეროს სააპელაციო საჩივარი, ხოლო ზემოხსენებულ განჩინებებზე ცალკე საჩივარი (იგივე კერძო საჩივარი). რა თქმა უნდა, არა! ამ განჩინებების უსწორობაზე შეიძლება მითითებული იყოს მხოლოდ სააპელაციო საჩივარში. სააპელაციო საჩივარში ამ განჩინებების დაუსაბუთებლობაზე მითითებას ის მნიშვნელობა შეიძლება ჰქონდეს, რომ სწორედ მათი მიღების წყალობით იქნა გამოტანილი დაუსაბუთებელი და უკანონო გადაწყვეტილება.

მაგალითად, აპელანტმა თავის სააპელაციო საჩივარში მიუთითა, რომ საქმის სწორად გადაწყვეტისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოება ვერ დადასტურდა, რადგან სასამართლომ თავის არასწორი და დაუსაბუთებელი განჩინებით უარი უთხრა მას შესაბამისი მტკიცებულებების მიღებაზე, მოწმის გამოძახებასა და დაკითხვაზე, ექსპერტიზის დანიშვნაზე და ა.შ. ან კიდევ, სასამართლომ თავისი განჩინებით, რომელიც კანონის დარღვევითაა მიღებული, უარი უთხრა მას შუამდგომლობაზე აცილების შესახებ და ა.შ.

სასამართლო გადაწყვეტილებასთან ერთად სააპელაციო საჩივრით გასაჩივრებულ განჩინებაზე სააპელაციო სასამართლოს არ გამოაქვს ცალკე განჩინება. სააპელაციო საჩივრის ობიექტია სასამართლოს გადაწყვეტილება. ამ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მიმართ მას გამოაქვს თავისი გადაწყვეტილება. თუ იმ განჩინებებს, რომლებიც წინ უსწრებენ გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას, მართლაც შეეძლო ზეგავლენა მოეხდინათ მის ფაქტობრივ თუ იურიდიულ დასაბუთებულობაზე. მას გამოაქვს შესაბამისი გადაწყვეტილება (განჩინება) სწორედ ამ გასაჩივრებული გადაწყვეტილების და არა მანამდე მიღებული განჩინებების მიმართ.

სსკ 377-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს უწყებრივ ქვემდებარეობას (მე-11 მუხლი) (საქვეუწყებლობას) სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს თავის ინიციატივით. ასევე თავისი ინიციატივით ამოწმებს იგი საქართველოს საერთაშორისო კომპეტენციას, რისთვისაც ხელმძღვანელობს საქართველოს კანონით „საერთაშორისო კერძო სამართლის შესახებ“.¹⁶

განსჯადობის შემოწმება სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ მოპასუხის მოთხოვნით. ასეთი მოთხოვნა კი მოპასუხეს შეუძლია წამოაყენოს მხოლოდ 21-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული პირობების საფუძველზე.

¹ იხ. თ. ლილუაშვილი. საერთაშორისო კერძო სამართალი. თბ., 2004, გვ. 125.

საუარესოდ შებრუნების დაუშვებლობა (non reformatio in pejus) პირდაპირ გამოდინარეობს კანონის დანაწესიდან, რომლის თანახმად სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას მხოლოდ საჩივრის ფარგლებში და, რომ სასამართლო უფლებამოსილია შეცვალოს გადაწყვეტილება მხოლოდ იმ ფარგლებში, რასაც მხარეები მოითხოვენ (სსკ 384-ე მუხლი).

ცხადია, არ არის გამორიცხული, რომ გადაწყვეტილების შემოწმებისას სააპელაციო სასამართლო შეიძლება მივიდეს იმ დასკვნამდე, რომ გადაწყვეტილება აშკარად არასწორია იმ ნაწილშიც, რომელიც არაა გასაჩივრებული და რომელიც აპელანტის სასარგებლოდაა გამოტანილი. მიუხედავად ამისა, სააპელაციო სასამართლო ვერ გააუქმებს გადაწყვეტილებას ამ ნაწილში.

მაგალითად: სასამართლომ გამოიტანა გადაწყვეტილება, რომლითაც ნაწილობრივ დააკმაყოფილა ა-ნის სარჩელი მოპასუხე ბ-ანიზე 10000 ლარის დაკისრების შესახებ, მაგრამ უარი უთხრა მას ამავე მოპასუხეზე 20000 ლარის დაკისრების შესახებ. ა-ნიმ გაასაჩივრა ეს გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც მას უარი ეთქვა 20000 ლარის მოპასუხეზე დაკისრების შესახებ. ამ გადაწყვეტილების შემოწმების შედეგად სააპელაციო სასამართლო მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ არა მარტო 20000 ლარი, არამედ იურიდიულად და ფაქტობრივად არასწორია აპელანტ ა-ნის სასარგებლოდ ბ-ანიზე 10000 ლარის დაკისრება. მიუხედავად ამისა, სააპელაციო სასამართლო ვერ გააუქმებს გადაწყვეტილებას იმ ნაწილში, რომელიც აპელანტის სასარგებლოდაა გამოტანილი, ანუ ვერ გააუქმებს გადაწყვეტილებას ა-ნის (აპელანტის) სასარგებლოდ ბ-ანიზე 10000 ლარის გადახდის დაკისრების შესახებ.

საუარესოდ შებრუნების აკრძალვის პრინციპის გამართლების მიზნით მოჰყავთ მრავალი არგუმენტი, რომელთა შორის მნიშვნელოვანია ერთი ის, რომ ეს პრინციპი ემყარება დისპოზიციურობის პრინციპს, რომლის თანახმად სასამართლომ თავისი მსჯელობა უნდა იქონიოს მხარის მოთხოვნის ფარგლებში და მეორე ის, რომ წარმოადგენს საჩივრის შეტანის უფლების უზრუნველყოფის გარანტიას, რადგან განუმტკი-

ცებს რწმენას აპელანტს (კასატორს), რომ გადაწყვეტილება, რომელიც მის სასარგებლოდაა გამოტანილი, არ შეიცვლება მის საზიანოდ.

ამასთან ერთად, სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, უშვებს შეგებებული სააპელაციო (საკასაციო) საჩივრის წარდგენის შესაძლებლობას. თუ აპელანტის მოწინააღმდეგე მხარემ შეიტანა შეგებებული სააპელაციო საჩივარი გადაწყვეტილების იმ ნაწილზე, რომელიც აპელანტს არ გაუსაჩივრებია, მაშინ სააპელაციო სასამართლო არა მარტო უფლებამოსილია, არამედ ვალდებულიცაა ამის მიხედვით შეამოწმოს გადაწყვეტილება. თუ ასეთი შემოწმების შედეგად აღმოჩნდება, რომ შეგებებული სააპელაციო საჩივარი დასაბუთებულია და გადაწყვეტილება უნდა გაუქმდეს იმ ნაწილში, რომელიც ამ შეგებებული სააპელაციო საჩივრითაა გასაჩივრებული, იგი უნდა გაუქმდეს, მიუხედავად იმისა, რომ აპელანტის სასარგებლოდაა გამოტანილი.

მაგალითად: ზემოდ მოყვანილი მაგალითის მიხედვით ა-ნიმ, რომელმაც გაასაჩივრა გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომელიც მის წინააღმდეგ იყო გამოტანილი, კერძოდ, რომლითაც უარი ეთქვა სარჩელზე მოპასუხე ბ-ანიზე 20000 ლარის მის სასარგებლოდ გადახდევინებაზე, საპასუხო, ანუ შეგებებული სააპელაციო საჩივარი შეიტანა მოპასუხე ბ-ანიმ, რომლითაც მოითხოვა გადაწყვეტილების გაუქმება იმ ნაწილში, რომლითაც მას დაეკისრა ამ მოსარჩელის სასარგებლოდ 10000 ლარის გადახდა. სააპელაციო სასამართლომ დასაბუთებულად ცნო შეგებებული სააპელაციო საჩივარი და გააუქმა გადაწყვეტილება იმ ნაწილში, რომლითაც მოსარჩელე ა-ნის სასარგებლოდ მოპასუხე ბ-ნის დაეკისრა 10000 ლარის გადახდა, ხოლო მოსარჩელე ა-ნის უარი უთხრა ძირითადი სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე და გადაწყვეტილება, რომლითაც უარი ეთქვა მას მოპასუხე ბ-ანიზე 20000 ლარის მის სასარგებლოდ დაკისრებაზე, დატოვა უცვლელად.

აქ იბადება კითხვა: ხომ არ ნიშნავს ეს „საუარესოდ შებრუნების აკრძალვის“ პრინციპზე უარისთქმას?

ამ კითხვაზე მთელი კატეგორიულობით უნდა ეუპასუხოთ უარყოფითად: სააპელაციო (საკასაციო) გასაჩივრების უფლება აქვს არა მარტო იმ მხარეს, რომელმაც მთლიანად წააგო პროცესი, არამედ

იმ მხარეს, რომელმაც ნაწილობრივ მოიგო, მაგრამ ნაწილობრივ წააგო პროცესი. საჩივარი დასაშვებია მხოლოდ გადაწყვეტილების იმ ნაწილზე, რომელიც აპელანტის საწინააღმდეგოდაა გამოტანილი. ეს იმას ნიშნავს, რომ, როდესაც გადაწყვეტილება ნაწილობრივ მოსარჩელის, ხოლო ნაწილობრივ მოპასუხის საწინააღმდეგოდაა გამოტანილი, ცხადია ორივე მხარეს აქვს ერთნაირი უფლება გაასაჩივროს გადაწყვეტილება მათთვის არახელსაყრელ ნაწილში. ეს, ვფიქრობ, იმდენად ცხადია, რომ არავითარ დასაბუთებას არ საჭიროებს.

მაგრამ, თუ ეს ასეა, მაშინ, როდესაც გადაწყვეტილების ორივე ნაწილი საჩივრდება მხარეების მიერ, სულერთია დამოუკიდებელი სააპელაციო საჩივრებით თუ დამოუკიდებელი და შეგებებული (დამოკიდებული) სააპელაციო (საკასაციო) საჩივრით, საუარესოდ შებრუნების აკრძალვის (*non reformatio in pejus*) პრინციპი აღარ მოქმედებს.¹

V. დაუსწრებელი წარმოება აპელაციაში

დაუსწრებელი წარმოების აუცილებლობა შეიძლება წარმოიშვას არა მარტო პირველი ინსტანციის, არამედ სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოშიც. კანონი უშვებს სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში დაუსწრებელი წარმოების შესაძლებლობას იმავე საფუძვლით, რასაც პირველ ინსტანციაში – მხარის, კერძოდ აპელანტის ან მისი მოწინააღმდეგე მხარის (სააპელაციო მოპასუხის) გამოუცხადებლობის გამო. ამასთან ერთად, მნიშვნელობა არ აქვს განიხილება სააპელაციო საჩივარი მეორე დაუსწრებელ გადაწყვეტილებაზე, თუ სასამართლოს ჩვეულებრივ (საბოლოო) გადაწყვეტილებაზე.

აპელაციაში დაუსწრებელი წარმოების დროს მოქმედებს იგივე წესები, რაც პირველი ინსტანციის სასამართლოში (სსკ 387-ე მუხლის მე-3 პუნქტი). ამიტომ ყველაფერი, რაც ეხება დაუსწრებელ წარმოებას პირველი ინსტანციის სასამართლოში, ზოგიერთი გამონაკლისის გარდა, მთლიანად ეხება დაუსწრებელ წარმოებას სააპელაციო სასამართლოში, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, აპელანტის ან მისი მოწინააღმდეგის გამოუცხადებლობა, ან კიდევ, ორივე მხარის

¹ დაწერილებით იხ. ვზრუსტალი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 22.

გამოუცხადებლობა, ერთდროულად იწვევს პირველი ინსტანციის სასამართლოში მხარეთა გამოუცხადებლობის ანალოგიურ, ანუ ერთგვაროვან შედეგებს. აქ მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მოკლე დასკვნების სახით ჩამოვაყალიბოთ აპელაციაში დაუსწრებელი წარმოების ზოგიერთი ასპექტი:

1. თუ სასამართლო სხდომაზე არ გამოცხადდა აპელანტი (სააპელაციო მოსარჩელე), რომელსაც უწყება ჩაბარდა კანონით დადგენილი წესით, მოწინააღმდეგე მხარის თხოვნით სასამართლო გამოიტანს დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ.

თუ მოწინააღმდეგე მხარე მოითხოვს საქმის განხილვის გადადებას, მაშინ სააპელაციო სასამართლო გადადებს საქმის განხილვას სხვა დროისათვის, რის შესახებაც აცნობებს გამოუცხადებელ მხარეს (აპელანტს), ხოლო გამოცხადებულ მოწინააღმდეგე მხარეს, აგრეთვე საქმეში მონაწილე სხვა პირებს აფრთხილებს გადადებული სხდომის დღის შესახებ და მათი გამოუცხადებლობის შედეგების შესახებ, რაც შეიტანება ოქმში და რაზეც ხელს აწერენ ეს პირები.

თუ აპელანტი კვლავ არ გამოცხადდება, მაშინ სააპელაციო სასამართლო გამოიტანს დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ.

2. თუ სხდომაზე არ გამოცხადდება მოწინააღმდეგე მხარე (სააპელაციო მოპასუხე), მაშინ სასამართლო, აპელანტის თხოვნით, გამოიტანს დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას, ან თუ ასეთი თხოვნა არ არის და იგი მოითხოვს საქმის განხილვის გადადებას, მაშინ სააპელაციო სასამართლო გადადებს საქმის განხილვას, რის შესახებაც აფრთხილებს გამოცხადებულ მხარეს და დადგენილი წესით აცნობებს გამოუცხადებელ პირებს. თუ მოწინააღმდეგე მხარე კვლავ არ გამოცხადდება, სააპელაციო სასამართლო გამოიტანს დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილების შესახებ, ოღონდ ერთი აუცილებელი პირობით – თუ სააპელაციო საჩივარში მითითებული ფაქტობრივი გარემოებები იურიდიულად ამართლებენ სააპელაციო საჩივარში ჩამოყალიბებულ აპელანტის მოთხოვნას.

საქმე ისაა, რომ აპელანტის (სააპელაციო მოსარჩელის) მიერ მითითებული ფაქტები ითვლება დადასტურებულად, მაგრამ დაუსწრებელ გადაწყვეტილებას აპელანტის სასარგებლოდ მხოლოდ იმ შემთხვევა-

ში გამოიკითხეს სააპელაციო სასამართლო, თუ ეს დადასტურებულად (დამტკიცებულად) ჩათვლილი გარემოებები იურიდიულად ამართლებს აპელანტის მოთხოვნას (სსკ 230-ე მუხლის მე-2 ნაწილი), ხოლო თუ არ ამართლებს, მაშინ სააპელაციო სასამართლო გამოიკითხეს განჩინებას სააპელაციო საჩივარზე უარის თქმის შესახებ, მაგრამ ეს იქნება არა დაუსწრებელი, არამედ ჩვეულებრივი გადაწყვეტილება, რომელიც შეიძლება გასაჩივრდეს საკასაციო წესით.

აპელანტის გამოუცხადებლობის შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია სსკ 229-ე მუხლის პირობების დაცვით გამოიკითხოს არა მარტო დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, არამედ დატოვოს სააპელაციო საჩივარი განუხილველად (სსკ 229-ე მუხლის მე-2 ნაწ.). სააპელაციო სასამართლო განუხილველად დატოვებს სააპელაციო საჩივარს, თუ სხდომაზე არ გამოცხადდება არც ერთი მხარე (სსკ 231-ე მუხლი).

§4. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება და განჩინება

1. გადაწყვეტილებისა და განჩინების გამოტანის საფუძვლები

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა განსაზღვრავს, თუ რომელი საფუძვლების არსებობის შემთხვევაში უნდა იქნეს გამოტანილი გადაწყვეტილება და რომელი საფუძვლების არსებობისას განჩინება: სსკ 243-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს დადგენილება, რომლითაც საქმე არსებითად წყდება სასამართლოს გამოაქვს გადაწყვეტილების ფორმით. ამავე კოდექსის 284-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს დადგენილება, რომლითაც საქმე არსებითად არ წყდება, სასამართლოს გამოაქვს განჩინების ფორმით.

გადაწყვეტილებისა და განჩინების გამოტანის ეს წესი ვრცელდება არა მარტო პირველი ინსტანციის სასამართლოებზე, არამედ სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციის სასამართლოებზეც.

აქ შეიძლება სადავო გამხდარიყო მხოლოდ ერთი საკითხი: რა ითვლება „საქმის არსებითად გადაწყვეტად“ და რა არ ითვლება.

ამ კითხვაზე პასუხს კანონმდებლობა არ შეიცავს. ამიტომ უნდა მივმართოთ პრაქტიკას. სასამართლო პრაქტიკის თანახმად კი საქმის

არსებითად გადაწყვეტად ითვლება სასამართლოს ისეთი მსჯელობა, რომელიც განსაზღვრავს სარჩელის (განცხადების) ბედს, ანუ მსჯელობა იმის შესახებ, დაკმაყოფილდეს სარჩელი, თუ უარი ეთქვას მოსარჩელეს (განმცხადებელს) მისი მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

რაც შეეხება სასამართლოს მსჯელობებს სარჩელის (განცხადების) დასაშვებობის, ანუ მისი წარმოებაში მიღების წინაპირობების შესახებ, სარჩელის განუხილველად დატოვების, თუ საქმისწარმოების შეწყვეტის შესახებ, ცალკეულ საპროცესო მოქმედებათა (მაგალითად, ადგილზე დათვალიარება, სასამართლო დავალებების მიცემა, ექსპერტიზის დანიშვნა და ა.შ.) შესრულების შესახებ, სარჩელის უზრუნველყოფის შესახებ, საქმისწარმოების შეჩერების შესახებ და ა.შ. აისახება სასამართლოს განჩინებებში, რადგან ასეთი მსჯელობები არ განსაზღვრავენ საქმის ბედს, უფრო ზუსტად არ განსაზღვრავს მხარის მოთხოვნის ფაქტობრივ და სამართლებრივ დასაბუთებულობასა თუ დაუსაბუთებლობას.

იმავე პრინციპით განვითარდა სასამართლო პრაქტიკა სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოების მიმართაც: თუ სააპელაციო სასამართლო აუქმებს გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას და თვითონ გამოაქვს მის ნაცვლად ახალი გადაწყვეტილება, ისე რომ, საქმეს არ აბრუნებს უკან ხელახლა განსახილველად, მაშინ მას გამოაქვს გადაწყვეტილება. მაგრამ, თუ იგი უცვლელად ტოვებს გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას, ან აუქმებს მას და აბრუნებს საქმეს ხელახლა განსახილველად, მაშინ მას გამოაქვს განჩინება. განჩინება მას გამოაქვს ყოველთვის, როცა საჭიროდ თვლის რაიმე საპროცესო მოქმედების შესრულებას.

II. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ცხადია, რომ სააპელაციო სასამართლოს მხოლოდ ერთ შემთხვევაში გამოაქვს თავისი დადგენილება გადაწყვეტილების ფორმით: როდესაც აუქმებს გადაწყვეტილებას მთლიანად ან ნაწილობრივ, საქმეს არ აბრუნებს ხელახლა განსახილველად უკან იმავე ან სხვა სასამართლოში და თვითონ იღებს გაუქმებული გადაწყვეტილებისა თუ მისი ნაწილის სანაცვლოდ ახალ გადაწყვეტილე-

ბას. ამის შესახებ პირდაპირაა მითითებული სსკ 386-ე მუხლში, რომლის თანახმად, თუ სააპელაციო საჩივარი დასაშვებია და საქმე პირველი ინსტანციის სასამართლოს არ უბრუნდება, სააპელაციო სასამართლო თვითონ იღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე. იგი თავისი განჩინებით უარს ამბობს სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე ან გასაჩივრებული გადაწყვეტილების შეცვლით იღებს ახალ გადაწყვეტილებას საქმეზე.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შინაარსი უნდა პასუხობდეს კანონით გათვალისწინებულ (სსკ 249-ე მუხლი) მოთხოვნებს, ამასთან ერთად, სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შინაარსი ბევრადაა განპირობებული სააპელაციო საჩივრის ხასიათითა და შინაარსით, კერძოდ, სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაში ნათლად და გარკვევით უნდა ჩამოყალიბდეს:

ა) გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსი. ასეთი შინაარსი უნდა ჩამოყალიბდეს როგორც გასაჩივრებული გადაწყვეტილების აღწერილობითი ნაწილიდან, ისე სამოტივაციო და სარეზოლუციო ნაწილიდან. კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ უნდა მიუთითოს რა შინაარსისაა მოსარჩელის მოთხოვნა, რომელიც განიხილა პირველი ინსტანციის სასამართლომ, რომელი ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებზეც მიუთითებენ მხარეები თავიანთი მოთხოვნისა თუ შესაგებლის დასასაბუთებლად, ჩათვალა მან დადგენილად, საქმეში არსებულ რომელ მტკიცებულებას დაემყარა სასამართლო და რომელი კანონით იხელმძღვანელა მან დავის გადაწყვეტისას.

ბ) როგორია აპელანტის მოთხოვნა. აპელანტის მოთხოვნის ზუსტად და ამომწურავად მითითება სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების უაღრესად მნიშვნელოვანი ელემენტია. ეს მნიშვნელობა ნათლად ჩანს, ჯერ ერთი, იქიდან, რომ დისპოზიციურობის პრინციპიდან გამომდინარე, სასამართლო შებოჭილია მოსარჩელის სასარჩელო მოთხოვნის ფარგლებით და ვერ გასცდება ამ ფარგლებს და მეორე, ისე როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლო, სააპელაციო სასამართლოც შებოჭილია აპელანტის სააპელაციო მოთხოვნის ფარგლებით და უფლება არა აქვს გასცდეს ამ ფარგლებს. მაგრამ, რომ არ გასცილდეს ამ ფარგლებს და გადაწყვეტილება მიიღოს სწორედ აპელანტის სააპელაციო მოთხოვნის მიმართ და მის ფარგლებში, ზუსტად

უნდა განსაზღვროს სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნა და ჩამოაყლიბოს იგი სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაში.

გ) როგორ ასაბუთებს აპელანტი თავის სააპელაციო მოთხოვნას, ანუ გადაწყვეტილების აღწერილობითი ნაწილი. გადაწყვეტილების ამ ნაწილში, რომელიც ემყარება აპელანტის სააპელაციო საჩივარს, მოკლედ, მაგრამ ნათლად და ამომწურავად უნდა იყოს მითითებული, თუ რომელ ფაქტობრივ ან იურიდიულ საფუძვლებს ამყარებს აპელანტი თავის სააპელაციო მოთხოვნას, აგრეთვე მტკიცებულებები, რომლებიც, აპელანტის აზრით, ადასტურებენ მისი სააპელაციო მოთხოვნის ფაქტობრივ საფუძველს. აქვე უნდა მიეთითოს აპელანტის მოსაზრებებზე, რომლებიც იურიდიულად ამართლებენ მის მოთხოვნას, თუ, რა თქმა უნდა, იგი თავის მოთხოვნას აფუძნებს არა მარტო ფაქტობრივ გარემოებებზე, არამედ სამართლებრივ მოსაზრებებზე.

აქვე უნდა მიეთითოს იმის შესახებ, თუ რომელ ახალ ფაქტებსა და მტკიცებულებებს ემყარება აპელანტი, რომლებიც არ იყო წამოყენებული მის მიერ პირველ ინსტანციაში და მიზეზები, რის გამოც ისინი ვერ იქნება წამოყენებული.

დ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი თითქმის არ განსხვავდება პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილისაგან.

ისე, როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილში, სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილშიც მოტივირებულად უნდა აღინიშნოს, ასაბუთებს თუ არა აპელანტის მიერ მითითებული ფაქტები და სამართლებრივი შეფასებები მის მოთხოვნას, რამდენად დასაშვებია სსკ 380-ე და 382-ე მუხლების მიხედვით ახალი ფაქტები და მტკიცებულებები, რომლებსაც იგი ემყარება, რომელი ითვლება ფაქტების მიმართ არ დაობენ (აღიარებენ) მხარეები და რომელი დადგენილად მტკიცებულებების გამოყენებით, რომელი კანონით იხელმძღვანელა სააპელაციო სასამართლომ, როდესაც სააპელაციო საჩივრის მოთხოვნა დააკმაყოფილა და გასაჩივრებული გადაწყვეტილება გააუქმა (შეცვალა), ან, როდესაც უარი უთხრა აპელანტს სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაში.

ოფილებზე, ხოლო გასაჩივრებული გადაწყვეტილება უცვლელად დატოვა.¹

ე) სააპელაციო სასამართლო გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი, ანუ, როგორც ზოგჯერ მას უწოდებენ – საკუთრივ გადაწყვეტილება, ლოგიკურად უნდა გამომდინარეობდეს ამ გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილიდან. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, გადაწყვეტილების სამოტივაციო ნაწილი ემსახურება გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილის დასაბუთება-გამართლებას.

ერთ-ერთი ყველაზე ძირითადი მოთხოვნა, რომელიც წაყენება სარეზოლუციო ნაწილს, მდგომარეობს იმაში, რომ იგი უნდა შეიცავდეს ნათლად და გასაგებად ჩამოყალიბებულ პასუხს აპელანტის სააპელაციო მოთხოვნაზე.

მაგალითად: ბინის დამქირავებელმა ა-ნიმ აღძრა სარჩელი ბ-ანის წინააღმდეგ და მოითხოვა საცხოვრებელი სადგომის (ბინის) ქირავნობის ხელშეკრულების ვადამდე მოშლა იმ საფუძველით, რომ ეს ბინა საფრთხეს უქმნიდა მას და მისი ოჯახის წევრების ჯანმრთელობას (სამოქ. კოდ. 542-ე მუხლი). ზესტაფონის რაიონულმა სასამართლომ თავისი 2005 წლის 7 მაისის გადაწყვეტილებით უარი უთხრა მოსარჩელეს სარჩელის დაკმაყოფილებაზე.

ა-ნიმ შეიტანა სააპელაციო საჩივარი ამ გადაწყვეტილებაზე და

¹ გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 543-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია უარი თქვას გადაწყვეტილებაში საქმის გარემოებების მითითებაზე, აგრეთვე ამ გადაწყვეტილების საფუძვლების ჩამოყალიბებაზე, თუ იგი აღიარებს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების საფუძვლებს (ძირითადად, იგულისხმება ისეთი გადაწყვეტილებები, რომელთა გასაჩივრება საკასაციო წესით არ დაიშვება, – თლ.).

იურიდიულ ლიტერატურაში ამასთან დაკავშირებით მიუთითებენ, რომ პრაქტიკაში სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლეები ჯერ კიდევ საკმაოდ იშვიათად იყენებენ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 543-ე მუხლით გათვალისწინებულ გაიოლებებს. ფართოდ და გულმოდგინედ ასახული სასამართლო გადაწყვეტილების აღწერილობითი ნაწილი კვლავ რჩება მოსამართლისათვის თვითკონტროლის საშუალებად, ხოლო სრულყოფილი სამოტივაციო ნაწილით მოსამართლე თავის გადაწყვეტილებას უფრო განამტკიცებს და დამაჯერებლობას მატებს. ასეთ სამოტივაციო ნაწილს მტკიცებულების ძალა გააჩნია, რის გამოც გამოირიცხულია, რომ ზემდგომი ინსტანციის მოსამართლემ საქმის მასალებიდან სულ სხვა სამოტივაციო ნაწილი ამოიკითხოს, რომელიც ელარ დაედება საფუძვლად სასამართლო გადაწყვეტილებას. Schumann. Die Berufung in zivilsachen. 5. Auflage 1997, s.250-251

მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების გამოტანა.

სააპელაციო სასამართლომ დააკმაყოფილა სააპელაციო საჩივარი და თვითონ გამოიტანა ახალი გადაწყვეტილება, რომლის სარეზოლუციო ნაწილი ასე ჩამოაყალიბა:

„დაკმაყოფილდეს ა-ნის სააპელაციო საჩივარი. გაუქმდეს ზესტაფონის რაიონული სასამართლოს 2005 წლის 7 მაისის გადაწყვეტილება, რომლითაც უარი ეთქვა აპელანტს სარჩელზე ბინის ქირავნობის ხელშეკრულების ვადამდე მოშლის შესახებ. დაკმაყოფილდეს ა-ნის სარჩელი. ქირავნობის ხელშეკრულება ბინაზე, რომელიც მდებარეობს ქ. ზესტაფონში, ჩხეიძის ქ. №5 და რომელიც დადებული იყო 2003 წლის 10 მაისს 5 წლის ვადით, ჩაითვალოს ვადამდე მოშლილად“.

(სარეზოლუციო ნაწილში აუცილებლად უნდა მიეთითოს სასამართლო ხარჯებსა და გასაჩივრების წესზე).

სააპელაციო სასამართლოს დადგენილება, რომლითაც იგი უცვლელად ტოვებს გასაჩივრებულ გადაწყვეტილებას ან აუქმებს მას და უკან უბრუნებს სასამართლოს ხელახლა განსახილველად, სააპელაციო სასამართლოს გამოაქვს განჩინების ფორმით. ასეთი განჩინების სარეზოლუციო ნაწილი შეიძლება ასე ჩამოაყალიბდეს:

მაგალითი 1. აპელანტ ა-ნის უარი ეთქვას სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე. ლაგოდეხის რაიონული სასამართლოს 2004 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება, რომლითაც დაკმაყოფილდა დ-ონის სარჩელი მოპასუხე ა-ნიზე 2000 ლარის გადახდევინების დაკისრების შესახებ, დარჩა უცვლელად (აქვე მიეთითება ხარჯებსა და გასაჩივრების წესზე).

იმ შემთხვევაში, როდესაც სააპელაციო სასამართლო აუქმებს გადაწყვეტილებას და საქმეს აბრუნებს უკან ხელახლა განსახილველად, მაშინ სააპელაციო გადაწყვეტილების სარეზოლუციო ნაწილი შეიძლება ასე გამოიყურებოდეს:

მაგალითი 2. 'დაკმაყოფილდეს აპელანტ ა-ნის სააპელაციო საჩივარი. გაუქმდეს ლაგოდეხის რაიონული სასამართლოს 2004 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება, რომლითაც დაკმაყოფილდა დ-ონის სარჩელი მოპასუხე (აპელანტ) ა-ნიზე 2000 ლარის გადახდევინების დაკისრების შესახებ.

საქმე ხელახლა განსახილველად დაუბრუნდეს ლაგოდეხის რაიონული სასამართლოს იმავე მოსამართლეს.

ფორმულარები

საოლქო სასამართლო _____

ქალაქის დასახელება

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი

მისამართი _____

ტელეფონი _____

თარიღი _____

სამოქალაქო საქმე №

ბ ა ნ რ ი ნ ე ბ ა

სააპელაციო საჩივრის ხარვეზის შევსების
შესახებ

აპელანტი:

წარმომადგენელი:

მოწინააღმდეგე მხარე:

წარმომადგენელი:

სსკ 374-ე მუხლის შესაბამისად განვიხილეთ აპელანტ _____

სახელი და გვარი

სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხი, რომელიც შემო-
სულია ჩვენთან

ა/წ _____ და რომლითაც აპელანტი მოითხოვს
თარიღი

(გასაჩივრებული გადაწყვეტილებისა და მისი გამომტანი სასამართლოს

დასახელება) გაუქმებას (მთლიანად, ნაწილობრივ), შეცვლას და ახალი

გადაწყვეტილების გამოტანას

სააპელაციო საჩივარი არ პასუხობს სსკ 368-ე მუხლის,

რომლის თანახმად —
ნაწილის, პუნქტის დასახელება მითითება ხარვეზზე

სააპელაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სსკ 368-ე მუხლის
მე-5 ნაწილით

დ ა ა ღ ბ ი ნ ა:

1. დაევალოს აპელანტ ————— 10 დღის
განმავლობაში, ა/წ ————— მდე შეაგესოს სააპელაციო საჩივრის
ხარვეზი, კერძოდ, —————

ხარვეზზე მითითება

2. განემარტოს მას, რომ, თუ აღნიშნული ხარვეზი არ იქნება
შესებული დანიშნულ ვადაში, სააპელაციო საჩივარი დატოვებულ
იქნება განუხილველად (სსკ 368-ე მუხლის მე-5 ნაწილი და სსკ 374-ე
მუხლი).

3. ამ განჩინებაზე შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა სსკ 416-ე
მუხლის შესაბამისად.

სააპელაციო სასამართლოს
მოსამართლეები

(ბეჭედი)

საოლქო სასამართლო _____

ქალაქის დასახელება

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____

თარიღი _____

სამოქალაქო საქმე №

გ ა ნ ი მ ა

სააპელაციო საჩივრის მიღებისა და მისი
განსახილველად მომზადების შესახებ

აპელანტი:

წარმომადგენელი:

მოწინააღმდეგე მხარე:

წარმომადგენელი:

სსკ 374-ე მუხლის შესაბამისად განვიხილე აპელანტ _____

_____ სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საკითხი,
სახელი და გვარი

რომელიც შემოსულია ჩვენთან ა/წ _____

თარიღი

და რომლითაც აპელანტი მოითხოვს _____

გასაჩივრებული გადაწყვეტილებისა და მისი გამომტანი

სასამართლოს დასახელება

გაუქმებას (მთლიანად, ნაწილობრივ), შეცვლას და ახალი გადაწყვეტილების გამოტანას.

სააპელაციო სასამართლოს მიაჩნია, რომ არსებობს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის ყველა წინაპირობა და იგი მიღებულ უნდა იქნეს განსახილველად.

სააპელაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სსკ 373-ე, 374-ე და 376-ე მუხლებით.

დ ა ა დ ბ ი ნ ა

1. მიღებულ იქნეს განსახილველად აპელანტ _____
სახელი და გვარი
_____ სააპელაციო საჩივარი.

2. დაინიშნოს ამ სააპელაციო საჩივრის განხილვა ა/წ _____
თარიღი

3. გადაეგზავნოს მოწინააღმდეგე მხარეს სააპელაციო საჩივრის და მასზე თანდართული საბუთების, აგრეთვე ამ განჩინების ასლები.

4. დაევალოს მას, რომ ა/წ _____ მღე
თარიღი

წარმოადგინოს წერილობითი პასუხი სააპელაციო საჩივარზე, კერძოდ, ეთანხმება თუ არა საჩივრის მოთხოვნებს, თუ არ ეთანხმება, რა კონკრეტულ გარემოებებს ემყარება მისი შესაგებელი საჩივრის წინააღმდეგ, ხომ არ აპირებს შეგებებული სააპელაციო საჩივრის წარდგენას, რა დამატებითი მასალების წარდგენა შეუძლია სააპელაციო საჩივრის წინააღმდეგ, ხომ არ აპირებს ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენას და თუ აპირებს, რა მიზეზით არ იქნა ისინი წარდგენილი პირველი ინსტანციის სასამართლოში ამ საქმის განხილვის დროს, რა შუამდგომლობები ექნება სააპელაციო სასამართლოს მიმართ და ა.შ.

5. განემარტოს მოწინააღმდეგე მხარეს, რომ სსკ 206-ე მუხლის თანახმად, იგი მოვალეა დანიშნულ ვადაში შეასრულოს საქმის მომზადების მიზნით მიცემული მითითებები, რომელთა არასაპატიო მიზეზით შეუსრულებლობა მას ართმევს უფლებას შეასრულოს ასეთი მოქმედება ამ საქმის არსებითად განხილვის დროს.

სააპელაციო სასამართლოს
მოსამართლეები:

(ბეჭდი)

საოლქო სასამართლო _____

ქალაქის დასახელება

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____

თარიღი _____

სამოქალაქო საქმე №

გ ა ნ ჩ ი ნ ე ბ ა

სააპელაციო წარმოების შეწყვეტის შესახებ
აპელანტის მიერ სააპელაციო საჩივარზე უარის
თქმის გამო

აპელანტი:

წარმომადგენელი:

მოწინააღმდეგე მხარე:

წარმომადგენელი:

სააპელაციო სასამართლოს ა/წ _____ განჩინებით მიღებულ
თარიღი

იქნა განსახილველად აპელანტ _____

სახელი და გვარი

სააპელაციო საჩივარი, რომლითაც იგი მოითხოვდა _____

გასაჩივრებული

_____ გაუქმებას და

გადაწყვეტილებისა და მისი გამომტანი სასამართლოს დასახელება

ახალი გადაწყვეტილების მიღებას.

საქმის ზეპირი განხილვისას აპელანტმა უარი თქვა თავის საჩივარზე, რაზეც მეორე მხარე არ არის წინააღმდეგი.

სააპელაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სსკ 378-ე მუხლით

დ ა ა დ ბ ი ნ ა:

1. შეწყდეს სააპელაციო საქმის წარმოება აპელანტ _____

_____სააპელაციო საჩივრის გამო, ვინაიდან მან სახელი და გვარი უარი განაცხადა ამ საჩივარზე.

2. განემარტოს აპელანტს, რომ სსკ 378-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, მას ერთმევა უფლება კვლავ გაასაჩივროს სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით.

3. სააპელაციო საჩივრის გამო გაწეული ხარჯების გადახდა _____ ოდენობით დაეკისროს აპელანტს.
თანხის ოდენობა

4. ამ განჩინებაზე კერძო საჩივრის შეტანა არ შეიძლება.

სააპელაციო სასამართლოს
მოსამართლეები:

(ბეჭედი)

საოლქო სასამართლო _____

ქალაქის დასახელება

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____

თარიღი _____

სამოქალაქო საქმე №

გ ა ნ რ ი ნ ე ბ ა

სააპელაციო საჩივრის განუხილველად
დატოვების შესახებ მისი დაუშვებლობის გამო

აპელანტი:

წარმომადგენელი:

მოწინააღმდეგე მხარე:

წარმომადგენელი:

სსკ 374-ე მუხლის შესაბამისად განვიხილეთ აპელანტი _____

სახელი და გვარი

_____ სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის

საკითხი, რომელიც შემოსულია ჩვენთან ა/წ _____ და

თარიღი

რომლითაც აპელანტი მოითხოვს გასაჩივრებულს _____

_____ გაუქმებას

გადაწყვეტილებისა და მისი გამოძიანი სასამართლოს დასახელება

(მთლიანად, ნაწილობრივ) და ახალი გადაწყვეტილების გამოტანას.

ამ სააპელაციო საჩივრის მიღება განსახილველად არ შეიძლება მისი დაუშვებლობის გამო, რადგან სსკ _____ მუხლის
_____ მუხლზე მითითება

_____ თანახმად _____ მუხლის
ნაწილი, პუნქტი _____ უშვებლობის სამართლებრივ საფუძველზე მითითება

სააპელაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა აღნიშნული მუხლებით
და სსკ 390-ე მუხლით

დ ა ა დ ბ ი ნ ა:

1. დარჩეს განუხილველად აპელანტ _____
_____ სახელი და გვარი

_____ სააპელაციო საჩივარი მისი დაუშვებლობის გამო.

2. ამ განჩინებაზე შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა სსკ 416-ე
მუხლის შესაბამისად.

3. განჩინების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ საქმე ახლად
შემოსულ მასალებთან ერთად დაუბრუნდეს პირველი ინსტანციის სასა-
მართლოს.

სააპელაციო სასამართლოს
მოსამართლეები:

(ბეჭდი)

საოლქო სასამართლო _____

ქალაქის დასახელება

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____

თარიღი _____

სამოქალაქო საქმე №

ბ ა ნ ჩ ი ნ მ ბ ა

სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე
უარისთქმის შესახებ

აპელანტი _____

სახელი, გვარი, საპროცესო მდგომარეობა

(მოსარჩელე, მოპასუხე, მესამე პირი)

წარმომადგენელი _____

სახელი და გვარი

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება _____

სასამართლოსა და გასაჩივრებული

გადაწყვეტილების დასახელება

აპელანტის თხოვნა _____

რა ზომით და გადაწყვეტილების

რომელ ნაწილს ასაჩივრებს

სააპელაციო საჩივრის ფარგლები
მოწინააღმდეგე მხარე _____
სახელი, გვარი, საპროცესო მდგომარეობა

(მოსარჩელე, მოპასუხე, მესამე პირი)
წარმომადგენელი _____
სახელი და გვარი
მოწინააღმდეგე მხარის შესაგებელი _____
შესაგებლის ფაქტობრივი (შეგებუ-
ლი სააპელაციო საჩივარი)

ბუ-

და იურიდიული საფუძველი, მოთხოვნის მოკლე შინაარსი

აღწერილობითი ნაწილი

- გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსი.
- აპელანტის (სააპელაციო საჩივრის) მოსაზრება იმის შესახებ, თუ რომელი კანონია დარღვეული და კონკრეტულად რაში გამოიხატება ეს დარღვევა, აგრეთვე გარემოებები, რომლებსაც ემყარება აპელანტი თავისი სააპელაციო საჩივრის დასასაბუთებლად და მტკიცებულებები, რომლებიც ამ გარემოებებს ადასტურებენ.
- გარემოებები და კანონები, რომლებსაც ემყარება მოწინააღმდეგე მხარე თავის შესაგებელში, ან შეგებებულ სააპელაციო საჩივარში, თუ ასეთი იყო წარმოდგენილი.

სამოტივაციო ნაწილი

- ფაქტობრივი გარემოებები, რომლებსაც ემყარება გასაჩივრებული გადაწყვეტილება და რომლებიც სწორადაა დადგენილი საქმეში არსებული მტკიცებულებებით.
- კანონები, რომლებსაც ემყარება გადაწყვეტილება და რომლებიც იურიდიულად ამართლებენ ამ გადაწყვეტილების საფუძვლიანობას და აქარწყლებენ სააპელაციო საჩივარს.

– სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებები, რომლებიც მიუთითებენ გადაწყვეტილების ფაქტობრივ და იურიდიულ დასაბუთებულობაზე.

დადგენილება:

- მითითება სააპელაციო საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარისთქმისა და გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვების შესახებ.
- მითითება სასამართლო ხარჯების განაწილების შესახებ.
- მითითება ამ განჩინების საკასაციო წესით გასაჩივრების შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოს
მოსამართლეები:

(ბეჭდი)

საოლქო სასამართლო _____

ქალაქის დასახელება

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი _____

მისამართი _____

ტელეფონი _____

თარიღი _____

სამოქალაქო საქმე №

გ ა ნ რ ი ნ ე ბ ა

გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის
ხელახლა განსახილველად უკან დაბრუნების
შესახებ .

აპელანტი _____

სახელი, გვარი, საპროცესო მდგომარეობა

(მოსარჩელე, მოპასუხე, მესამე პირი)

წარმომადგენელი _____

სახელი და გვარი

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება _____

სასამართლოსა და გასაჩივრებული

გადაწყვეტილების დასახელება

აპელანტის თხოვნა _____

რა ზომით და გადაწყვეტილების

რომელ ნაწილს ასაჩივრებს

სააპელაციო საჩივრის ფარგლები

მოწინააღმდეგე მხარე

სახელი, გვარი, საპროცესო მდგომარეობა

(მოსარჩელე, მოპასუხე, მესამე პირი)

წარმომადგენელი

სახელი და გვარი

მოწინააღმდეგე მხარის შესაგებელი

ან შეგებებული სააპელაციო საჩივარი

(თუ ასეთი იყო წარმოდგენილი)

შესაგებლის (შეგებებული სააპელაციო საჩივრის)

ფაქტობრივი და იურიდიული საფუძველი, მოთხოვნის

მოკლე შინაარსი

აღწერილობითი ნაწილი

– გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსი.

– აპელანტის (სააპელაციო საჩივრის) მოსაზრება იმის შესახებ, თუ რომელი კანონია დარღვეული და კონკრეტულად რაში გამოიხატება ეს დარღვევა, აგრეთვე გარემოებები, რომლებსაც ემყარება აპელანტი თავისი სააპელაციო საჩივრის დასასაბუთებლად და მტკიცებულებები, რომლებიც ამ გარემოებებს ადასტურებენ.

– გარემოებები და კანონები, რომლებსაც ემყარება მოწინააღმდეგე მხარე თავის შესაგებელში, ან შეგებებულ სააპელაციო საჩივარში, თუ ასეთი იყო წარმოდგენილი

– ფაქტობრივი გარემოებები და მტკიცებულებები, რომელთა საფუძველზე სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება.

– რომელი ნორმები (საპროცესო თუ მატერიალურ-სამართლებრივი) ცნო დარღვეულად და რატომ.

– სამართლებრივი საფუძვლები (ნორმებზე მითითება), რომლებზე დაყრდნობითაც სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა გადაწყვეტილება, მათი ანალიზი აპელანტის მოთხოვნასთან მიმართებაში.

დადგენილება:

– სააპელაციო სასამართლოს დასკვნა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა (მთლიანად ან ნაწილობრივ) და საქმის ხელახლა განსახილველად უკან, იმავე ან სხვა სასამართლოში, დაბრუნების შესახებ

– მითითება სასამართლო ხარჯების განაწილების შესახებ.

– მითითება ამ განჩინების საკასაციო წესით გასაჩივრების შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოს

მოსამართლეები:

(ბეჭედი)

ქალაქი _____ საოლქო სასამართლო
ქალაქის დასახელება

სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაცოტრების
საქმეთა სააპელაციო პალატის
ბ ა დ ა წ ყ ვ ე ტ ი ლ ე ბ ა
ს ა ქ ა რ თ ე ე ლ ო ს ს ა ხ ე ლ ი თ

„____“ _____ 200

თარიღი

შემადგენლობა: 1. _____

თავმჯდომარე

2. _____

მომხსენებელი

3. _____

სხდომის მდივანი _____

აპელანტი _____

სახელი, გვარი, საპროცესო მდგომარეობა

(მოსარჩელე, მოპასუხე, მესამე პირი)

წარმომადგენელი _____

სახელი და გვარი

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება _____

სასამართლოსა და გასაჩივრებული

გადაწყვეტილების დასახელება

აპელანტის თხოვნა _____

რა ზომით და გადაწყვეტილების

რომელ ნაწილს ასაჩივრებს

სააპელაციო საჩივრის ფარგლები

მოწინააღმდეგე მხარე

სახელი, გვარი, საპროცესო მდგომარეობა

სააპელაციო საჩივრის მიზეზით

(მოსარჩელე, მოპასუხე, მესამე პირი)

მოწინააღმდეგე მხარის შესაგებელი სააპელაციო საჩივარზე
შესაგებლის

(შეგებებული სააპელაციო საჩივრის) მოთხოვნა და დასაბუთება

საჩივრის მოთხოვნა

წარმომადგენელი

სახელი და გვარი

აღწერილობითი ნაწილი

– გასაჩივრებული გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსი, ფაქტები და კანონები, რომლებსაც იგი ემყარება.

– გარემოებები, რომლებსაც ემყარება აპელანტი და მოწინააღმდეგე მხარე თავის შესაგებელში თუ შეგებებულ საჩივარში (თუ საჩივარი ან შესაგებელი ფაქტობრივ გარემოებებს ემყარება).

– კანონები, რომლებზეც ისინი აფუძნებენ თავიანთ მოთხოვნებს და რაში გამოიხატება, მათი აზრით კანონის დარღვევები (თუ საჩივარი კანონის დარღვევას ემყარება).

სამოტივაციო ნაწილი

– ფაქტობრივი გარემოებები და მტკიცებულებები, რომელთა გამო სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა ან შეცვალა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება.

– რომელი ნორმები (საპროცესო თუ მატერიალურ-სამართლებრივი) ცნო დარღვევულად და რატომ

– სამართლებრივი საფუძვლები (ნორმებზე მითითება), რომლებზე დაყრდნობითაც სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა ან შეცვალა გადაწყვეტილება, მათი ანალიზი აპელანტის მოთხოვნასთან მიმართებაში.

სარეზოლუციო ნაწილი

– სააპელაციო სასამართლოს დასკვნა სააპელაციო საჩივრის ბოლიანად ან ნაწილობრივ დაკმაყოფილების შესახებ.

– მითითება თუ კონკრეტულად რა მოქმედება უნდა შეასრულოს მხარემ (მაგ. „დაეკისროს აპელანტის სასარგებლოდ“ და ა.შ.)

– მითითება სასამართლო ხარჯების განაწილების შესახებ

– მითითება გასაჩივრების ვადისა და წესის შესახებ.

სააპელაციო სასამართლოს

მოსამართლეები:

(ბეჭდი)

სასწავლო გეგმა

მოსამართლეთა და მოსამართლეობის კანდი-
დატების სასწავლო კურსებისათვის
(მხოლოდ შემსასწავლ საკითხთა წრე)

თემა: ა კ ე ლ ა ც ი ა

1. საქართველოს სასამართლო სისტემა
 - I. პირველი ინსტანციის სასამართლო და მისი ამოცანები.
 - II. სააპელაციო სასამართლო და მისი ამოცანები (ზოგადად).
 - III. საკასაციო სასამართლო და მისი ამოცანები.
2. სააპელაციო სასამართლოს სახეები
 - I. საქართველოს სააპელაციო სასამართლოს მოდელი.
 - II. სააპელაციო სასამართლოს მიზანი.
 - III. სააპელაციო სასამართლოს განსხვავება პირველი ინსტანციისა და საკასაციო ინსტანციის სასამართლოებისაგან.
3. სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა განხილვის დროს გამოვლენილი შეცდომები (პრაქტიკის ანალიზი)
 - I. საქმეთა ხელმეორედ განხილვა (პირველი ინსტანციის განმეორება).
 - II. იმ ფაქტებისა და მტკიცებულებების ხელმეორედ განხილვა, რომლებიც უკვე იყო განხილული პირველ ინსტანციაში.
 - III. ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების მიღება და განხილვა მათი დასაშვებობის წინაპირობების გაუთვალისწინებლად.
 - IV. საქმისწარმოების უსაფუძვლო გადადებები და არამართლზომიერი შეჩერებები.
 - V. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებათა და განჩინებათა შეუსაბამობა კანონის მოთხოვნებთან.
 - VI. სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა განხილვის გაჭიანურების მიზეზები.
4. სააპელაციო საჩივარი
 - I. სააპელაციო საჩივრის ობიექტი.

- II. სააპელაციო გასაჩივრების სუბიექტები (აპელაციის უფლება).
- III. სააპელაციო საჩივრის დასაბუთებულობა (ფაქტობრივი და სამართლებრივი).
- 5. სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობები
 - I. სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადა.
 - II. სააპელაციო საჩივრის შინაარსის შესაბამისობა კანონის მოთხოვნებთან (ამ მოთხოვნათა შინაარსი).
 - III. სააპელაციო საჩივრის ღირებულება.
 - IV. სახელმწიფო ბაჟის წინასწარი გადახდა.
- 6. სააპელაციო საჩივრის ხარვეზის შევსება
 - I. სააპელაციო სასამართლოს მიერ ვადის მიცემა ხარვეზის შესავსებად.
 - II. ხარვეზის შეუვსებლობის შედეგები. საჩივრის უმოძრაოდ დატოვება.
 - III. სააპელაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების საფუძელები.
 - IV. სააპელაციო საჩივრის მიღება წარმოებაში და მისი შედეგები.
 - 1. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შეჩერება.
 - 2. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების აღსრულების შეჩერება
 - 3. საქმის მომზადების დაწყება.
- 7. შეგებებული სააპელაციო საჩივარი
 - I. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის ცნება და მიზანი.
 - II. შეგებებული სააპელაციო საჩივარი და შესაგებელი.
 - III. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის სახეები:
 - დამოუკიდებელი და დამოუკიდებელი შეგებებული სააპელაციო საჩივარი;
 - IV. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობები.
 - V. შეგებებული სააპელაციო საჩივრის განხილვა და გადაწყვეტა ძირითად სააპელაციო საჩივართან ერთად.

8. საქმის მომზადება სააპელაციო სასამართლოში ზეპირი განხილვისათვის

I. საქმის მომზადების წესი, თავისებურებანი და მიზანი.

1. საქმის მომზადების შესახებ სააპელაციო სასამართლოს განჩინების შინაარსი.
2. სააპელაციო საჩივრისა და თანდართული დოკუმენტების გადაგზავნა მოწინააღმდეგე მხარისათვის.
3. მოწინააღმდეგე მხარის გაფრთხილება, წერილობით აცნობოს სააპელაციო სასამართლოს პასუხი დანიშნულ ვადაში.
4. საკითხები, რომლებიც აუცილებლად უნდა აისახოს სასამართლოს განჩინებაში და რომლებზეც პასუხი უნდა გასცეს მოწინააღმდეგე მხარემ.
5. მოწინააღმდეგე მხარის მიერ წერილობითი პასუხის წარმოუდგენლობის შედეგები.

II. სხვა საპროცესო მოქმედებები, რომლებიც უნდა შეასრულოს სააპელაციო სასამართლომ საქმის მომზადების მიზნით.

9. საქმის განხილვა მთავარ სხდომაზე.

I. საქმის განხილვის წესი სააპელაციო სასამართლოში და ამ წესის დაცვის მნიშვნელობა.

II. ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების წარდგენა სააპელაციო სასამართლოში (წინაპირობები).

1. ახალი ფაქტებისა და ახალი მტკიცებულებების ცნება.

III. გადაწყვეტილების შემოწმების ფარგლები.

IV. საუარესოდ შებრუნების დაუშვებლობა.

V. დაუსწრებელი წარმოება აპელაციაში.

10. სააპელაციო სასამართლოს უფლებამოსილება

I. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების უცვლელად დატოვება.

II. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და საქმის ხელახლა განსახილველად უკან დაბრუნება.

III. გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილების მიღება.

IV. გადაწყვეტილების შეცვლა.

V. დაუსწრებელი გადაწყვეტილების გამოტანა.

VI. მხარეთა მორიგება და საქმის წარმოების შეწყვეტა.

11. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები

1. სააპელაციო სასამართლოს განჩინების შინაარსი და მისი გასაჩივრების წესი.

2. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების შინაარსი და მისი გასაჩივრების წესი.

3. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებათა დასაბუთებულობის მოთხოვნა და მისი შინაარსი. დასაბუთებულობის სოციალურ-სამართლებრივი მნიშვნელობა.

სწავლება გულისხმობს ტესტებისა და კაზუსების გარჩევას, სააპელაციო სასამართლოში საქმეთა წარმოებისათვის სცენარების შედგენასა და პროცესების ინსცენირებას.

გამომცემლობის რედაქტორი მ. ჩიკვილაძე
ტექ.რედაქტორი ლ. ნინიაშვილი
კორექტორი მ. კილაძე

ზელმოწერილია დასაბეჭდად 15.07.05
საბეჭდი ქაღალდი 60X84 $\frac{1}{16}$
პირ. ნაბეჭდი თაბაზი 5,5

შეკვეთა №122 ტირაჟი 500

ფასი სახელშეკრულებო

გამომცემლობა „მერიდიანი“,
თბილისი, აკაკი წერეთლის გამზირი, 112.